

JONG!

**Nota Jeugdbeleid 2008-2012
Gemeente Smallingerland
Afdeling Samenlevingszaken
Mei 2008**

Voorwoord

In de gemeente Smallingerland wonen ruim 54.000 mensen, waarvan 30% jonger dan 24 jaar. De moeite waard dus om in te investeren en hiermee bij te dragen aan een goede toekomst van Smallingerland. In onze gemeente staat jeugd al jaren hoog op de agenda en vinden we het belangrijk dat jongeren het hier fijn vinden om te wonen, te werken, te recreëren en naar school te gaan.

In deze nota willen wij, naast het verschaffen van nieuwe informatie en het uitzetten van de toekomstige koers, de dynamiek van het jeugdbeleid laten zien. Zoals gezegd is een derde van de inwoners van deze gemeente jonger dan 24 jaar, het is dus niet een aparte groep waar aparte maatregelen voor nodig zijn en die zeker niet als zorg moeten worden gezien. Het zijn volwaardige inwoners van deze gemeente als ieder ander. Zo is in Smallingerland het jeugdbeleid steeds benaderd en zo willen we dat ook voortzetten. Daarnaast sluiten we onze ogen niet voor die kinderen en jongeren die wel die extra zorg en aandacht nodig hebben of voor die ouders die een steuntje in de rug nodig hebben.

De komende jaren willen we de ambities van onze gemeente voor de jeugd verder ontwikkelen en uitbreiden.

Cees Kuipers
Wethouder Jeugdbeleid

Inhoudsopgave:	pagina
1. Inleiding & leeswijzer	4
2. Jong in Smallingerland	4
3. Visie op jeugdbeleid	5
4. Wat gaan we doen?	6
4.1 Integraal werken	6
4.2 Actiepunten	7
5. Kaders	16
5.1 Landelijke ontwikkelingen	16
5.2 Provinciale ontwikkelingen	16
5.3 Gemeentelijk kader	17
Tabel:	
Overzicht actiepunten	19
Bijlagen:	
Bijlage A : uitwerking voorstellen	21
Bijlage B: rol gemeente: wens en grens	29
Bijlage C: (wettelijke) kaders	30

1. Inleiding & leeswijzer

De laatste nota Jeugdbeleid dateert uit 2003. Deze nota had vooral een beschrijvend karakter op hoofdlijnen.

De behoefte aan een nieuwe nota deed zich steeds meer voelen. De trein op het gebied van jeugdbeleid dendert namelijk voort, zowel op landelijk, provinciaal als lokaal niveau. De jeugd staat volop in de belangstelling, in positieve maar vaak ook in negatieve zin. Ontwikkelingen in het jeugdbeleid zijn bijvoorbeeld Onderwijsachterstandenbeleid, Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), Centrum voor Jeugd en Gezin, Jong in Fryslân, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), om maar een paar te noemen. En ook jeugd in de openbare ruimte blijft een onderwerp dat mensen bezig houdt.

De gemeente Smallingerland is zeer actief op het brede terrein van jeugdbeleid (0-23 jaar) en investeert ook in haar jeugd. Dat betekent een breed aanbod aan voorzieningen, activiteiten en programma's. In deze nota geven we in vogelvlucht een beeld van dit brede aanbod. Een aantal actiepunten wordt verder uitgewerkt..

Omdat jeugdbeleid een overkoepelend begrip is en op alle onderdelen hiervan ook beleid wordt gemaakt en stukken worden geschreven verwijzen wij u indien van belang naar "onderliggende" beleidsstukken waar meer in detail op onderwerpen wordt ingegaan. In de tekst wordt u hierop gewezen.

In hoofdstuk 2 gaat in op Jong zijn in Smallingerland. In Hoofdstuk 3 wordt de gemeentelijke visie op het jeugdbeleid geschetst. De laatste ontwikkelingen op het gebied van het gemeentelijke jeugdbeleid volgen in Hoofdstuk 4. We hebben ervoor gekozen om niet alle beleidsterreinen die "iets" met jeugd te maken hebben te beschrijven maar ons te beperken tot die terreinen waar actuele ontwikkelingen en acties te melden zijn. Zoals u zult zien zijn dat er al genoeg. Tot slot wordt geschetst in welk krachtenveld de gemeente zich beweegt (hoofdstuk 5: kaders).

2. Jong in Smallingerland

"Het is leuk om jong te zijn in Smallingerland". Dat heeft met veel dingen te maken:

Is er genoeg werk als je klaar bent met school? Is er na schooltijd genoeg te doen voor jongeren, bijvoorbeeld sportactiviteiten, cultuur, muziek? Kun je als jongere een beetje leuk uitgaan in Drachten? Zijn er genoeg betaalbare woningen voor jongeren? Zijn er genoeg (hang)plekken voor jongeren? Is er goed onderwijs in Smallingerland? Worden jongeren voldoende gehoord? Zo kunt u nog veel meer vragen bedenken die te maken hebben met of jongeren (en hun ouders) het leuk vinden in onze gemeente.

Als gemeente vinden we het belangrijk dat ook jongeren het naar hun zin hebben en dat er letterlijk en figuurlijk ruimte is voor jeugd. Er wordt dan ook hard gewerkt om dit te bereiken en te behouden. Er is namelijk al veel bereikt in onze gemeente. We hebben stevig jongerenwerk, tienercentra, een jongeren centrum, een skatepark, pannakooien, speelveldjes, veel verenigingen op het gebied van sport, cultuur, vrije tijd. Drachten is een centrum voor onderwijs, er is een bibliotheek, bioscoop, muziekschool, museum. Er worden evenementen georganiseerd om Smallingerland bruisend te houden (zoals het Simmerdeisfestival)

Maar ook als het gaat om zaken waar een jongere misschien minder direct mee te maken heeft maar die wel belangrijk kunnen zijn (kinderopvang, gezondheid, veiligheid, ketenaanpak etc.) is en wordt er veel gedaan. De gemeente werkt hierbij samen met vele andere organisaties en verenigingen. Jeugdbeleid is echter nooit af, het blijft altijd de kunst om te zien of het beter kan en noodzakelijk om in de gaten te houden of we nog op de juiste koers liggen.

Er wonen ongeveer 16.500 jongeren onder 24 jaar in de Gemeente Smallerland, waarvan een kleine 9000 kinderen die jonger zijn dan 12, ruim 4000 tussen de 13 en 18 jaar en 3500 tussen de 19 en 24 jaar. Informatie over (de diverse groepen) jeugd is noodzakelijk voor het goed vormgeven van het jeugdbeleid. Voor het ontwikkelen en bijstellen van het jeugdbeleid maken wij gebruik van verschillende soorten instrumenten. Veel van onze informatie over jeugd halen we bij onze partners in het veld (tiener- en jongerenwerkers, welzijnswerk, politie, onderwijs etc.) en natuurlijk ook bij collega's in het gemeentehuis. Bronnen van informatie zijn ook de Wijkatlas en het GO Jeugd (uitgevoerd door de GGD). De Jongerenraad i.o. kan hierin eveneens een belangrijke rol gaan vervullen. Deze raad kan ons helpen om de volgende vragen te beantwoorden: is er genoeg te doen voor jongeren in Smallerland? Wat wordt er nog gemist? Hoe kunnen jongeren beter worden gehoord? Met de input van deze jongerenraad willen wij ons jeugdbeleid nog steviger maken dan het nu al is.

Toch wordt op onderdelen wel een tekort aan informatie om op te sturen gevoeld. Daarom willen wij een aantal vragen specifiek gericht op jeugd toevoegen aan de Wijkatlas. De Wijkatlas bevat informatie over leefbaarheid en veiligheid, bevolkingssamenstelling, woningvoorraad en de beleving en wensen van bewoners. Deze wordt elke twee jaar gepubliceerd zodat trends zichtbaar worden en ontwikkelingen kunnen worden gevolgd. De volgende Wijkatlas moet verschijnen in 2009.

Een ander mogelijk instrument dat waardevol zou kunnen zijn is een Beleidsnetwerk Jeugd. In dit Beleidsnetwerk kunnen vertegenwoordigers zitting hebben vanuit onderwijs, welzijn, sport, cultuur, zorg, veiligheid. Het idee is een netwerk van professionals in te stellen dat kan worden gebruikt als klankbordgroep voor het brede terrein van jeugdbeleid. Het netwerk kan signalen en adviezen geven en er kan informatie worden uitgewisseld. Dit idee is ingegeven vanuit de behoefte om een platform te hebben om het gemeentelijke jeugdbeleid te presenteren en hierover te communiceren. Wij stellen u voor dit plan in 2008 verder uit te werken.

3. Visie op het jeugdbeleid

Opgroeien en opvoeden van kinderen is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de ouders/verzorgers. De overheid heeft de taak om voorwaarden te scheppen om gezinnen in staat te stellen hun taak als primaire opvoeder zo goed mogelijk te vervullen. De overheid moet zorgdragen voor de basisvoorzieningen, zoals onderwijs, welzijn- en sportvoorzieningen, gezondheidszorg en een veilige leefomgeving. De directe leefomgeving voor kinderen is het gezin of andere samenlevingsvormen. Die vormen de basis van waaruit kinderen zich ontwikkelen en meer en meer leren meedoen aan de samenleving. Situaties kunnen daarin sterk verschillen. De eisen die gesteld worden aan ouders of opvoeders zijn vaak hoog. Er moet een balans worden gevonden tussen werk en zorg, vooral in het geval van éénoudergezinnen.

Het lokaal jeugdbeleid richt zich op het stimuleren dan wel in stand houden van voorzieningen en omstandigheden, die de ontwikkeling en groei van jongeren in de richting van maatschappelijke zelfstandigheid en deelname aan het maatschappelijk leven positief beïnvloeden. Daarbij wil de gemeente preventief beleid voeren. Beleid dat erop gericht is dat jongeren op een evenwichtige wijze

kunnen opgroeien en dat zij volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Hierbij wordt gestreefd naar gelijke kansen voor elke jongere. Belangrijke rollen zijn hierin weggelegd voor onder andere ouders, peuterspeelzalen, kinderopvang, scholen, buurt, werkgevers, verenigingen, kerken, politie, jongerenwerk, gemeente en natuurlijk de jongeren zelf.

In de nota Jeugdbeleid 2003 werd de volgende indeling gehanteerd: Algemeen jeugdbeleid (gericht op alle jeugdigen en/of ouders/opvoeders), Preventief beleid (gericht op het voorkomen van achterstanden of problemen), Specifiek of curatief beleid (gericht op jeugdigen die een beperking hebben of gericht op jeugdigen die problemen hebben of veroorzaken). Deze indeling klopt op zich maar wij hebben in deze nota een indeling gehanteerd die aangeeft wat de dwarsverbanden zijn tussen de verschillende beleidsterreinen en activiteiten. Dat geeft meer inzicht in de essentie van het jeugdbeleid en in de complexiteit ervan. De onderverdeling die in dit stuk wordt gehanteerd valt uiteen in de thema's MEEDOEN, ZORG en UITVAL. In hoofdstuk 4 zijn deze thema's en bijbehorende actiepunten verder uitgewerkt.

De volgende *uitgangspunten* geven aan binnen welk kader het lokale jeugdbeleid vorm dient te krijgen:

De verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen ligt in de eerste plaats bij de ouders/verzorgers.

De Gemeente Smallingerland wil ouders hierbij ondersteunen indien nodig zodat men ook ten volle deze verantwoordelijkheid kan nemen.

De gemeente wil een leuke, inspirerende plek zijn voor jeugd.

De nadruk ligt dus niet alleen op allerlei negatieve aspecten die vaak worden geassocieerd met jeugd. Investeren in (voorzieningen voor) jeugd is belangrijk, en niet alleen vanuit het uitgangspunt om daarmee toekomstige problemen te voorkomen maar ook omdat de Gemeente Smallingerland het belangrijk vindt dat jongeren graag in deze gemeente wonen, naar school gaan en hun vrije tijd invullen. Jongeren zijn daarom een belangrijke doelgroep binnen het welzijnsbeleid van de gemeente.

Problemen moeten zo vroeg mogelijk gesignaleerd en aangepakt worden.

Preventie in al zijn facetten is een belangrijke pijler van het jeugdbeleid. Voorkomen van uitval op allerlei vlak (onderwijs, werk, vrije tijd), van jong tot oud(er).

Naarmate jongeren ouder worden, zijn ze meer verantwoordelijk.

De verantwoordelijkheid verschuift van ouders naar jongeren zelf naarmate men ouder wordt. Jongeren moeten zelf ook leren deze verantwoordelijkheid te nemen.

De belangrijkste *aandachtspunten* voor het jeugdbeleid de komende jaren zijn:

- Stimuleren van de integraliteit tussen beleidsterreinen om initiatieven die passen binnen de doelstellingen van het jeugdbeleid te ontwikkelen en uit te voeren;
- Vormgeven van de aansluitingstaken preventief lokaal jeugdbeleid en de provinciale jeugdzorg;
- Integratie: door onderzoek in de verschillende levensfasen meer zicht krijgen op de mogelijke verschillen tussen allochtone en autochtone jongeren en de wijze van benaderen;
- Versterken van opvoedingsondersteuning in de verschillende leeftijdsfasen met specifieke aandacht voor allochtone ouders;
- Realiseren van doorgaande leer- en zorglijnen van *nul tot en met drieëntwintig* jaar;
- Ontwikkelen van verschillende vormen van jeugdparticipatie;
- Gerichte aandacht voor jongeren in de leeftijd van achttien tot en met drieëntwintig jaar om het binden en activeren van deze doelgroep te versterken en mogelijke problemen beter in beeld te krijgen;
- Aandacht voor specifieke problematiek onder jongeren zoals overgewicht, alcohol- en drugsgebruik en psychosociale problemen;
- Continueren van de aandacht voor jongeren op straat (veiligheid).

4. Wat gaan we doen?

4.1 Integraal werken

Integraliteit van beleid is een open deur maar in de praktijk lastiger te realiseren dan het in theorie lijkt. Jeugdbeleid is heel divers, van jong naar oud(er), van algemeen naar specifiek en van licht naar zwaar. Dit betekent dat er binnen en buiten het gemeentehuis zeer veel partners zich bezig houden

met een stukje jeugdbeleid. Elkaar goed informeren is daarom van levensbelang maar nog beter is het om niet alleen informatie uit te wisselen maar om gezamenlijk die trajecten, waar een aanzienlijke overlap van beleidsterreinen bestaat, vorm te geven. Dit betekent ook een stukje beleidsvrijheid uit handen geven. Binnen het ambtelijk apparaat is hier continu aandacht voor door de medewerkers die zich (deels) met jeugd bezig houden (denk aan de beleidsterreinen onderwijs, (gezondheids)zorg, veiligheid, algemeen jeugdbeleid, WMO, RMC). Uitgangspunt is dat integraal werken niet vertragend moet gaan werken maar juist ontwikkelingen kan versnellen en versterken. Een manier om een betere gezamenlijke aanpak te bewerkstelligen is het (standaard) laten rouleren van adviezen die met jeugd te maken hebben. De haalbaarheid van dit idee wordt dit jaar verder uitgezocht.

In de actiepunten die hieronder volgen wordt het integrale werken zichtbaar. De indeling die is gekozen laat zien dat beleidsterreinen niet op zich staan maar veel overlap met elkaar hebben. De onderwerpen die worden beschreven zijn die waar op dit moment actuele ontwikkelingen gaande zijn. In de beschrijvingen wordt duidelijk waar de dwarsverbanden liggen. Het gaat hier te ver om alles wat de gemeente doet voor jeugd te beschrijven. Daarvoor verwijzen we u naar de relevante ontwikkelingen per deelterrein.

4.2 Actiepunten

De diverse onderwerpen en de laatste, relevante, ontwikkelingen zijn onder de volgende kopjes geschaard:

MEEDOEN ZORG UITVAL

In oplopende schaal van bemoeienis en mogelijke ernst van een probleem. Deze indeling laat zien hoe verweven de verschillende terreinen zijn. Zoals gezegd zijn het actiepunten. Kort wordt omschreven wat we gaan doen. Hoe we het gaan doen en wat er verder voor nodig is om het te realiseren wordt voor een aantal onderwerpen (waar nodig) beschreven in de toelichting (Bijlage A).

M E E D O E N

Peuterspeelzaalwerk en VVE

In Smallingerland is het bereik van de peuterspeelzalen goed te noemen (ongeveer 64% van de doelgroep). Wat hierbij echter achterblijft is het bereik van de VVE peuterspeelzalen¹ (45% gemiddeld). Deze peuterspeelzalen draaien speciale taalprogramma's voor peuters die extra aandacht op dit vlak nodig hebben. Dit zijn vooral, maar niet alleen, allochtone peuters. (9% van de inwoners van Smallingerland is van allochtone afkomst, waarvan 6% een niet-westerse achtergrond heeft). We willen het bereik van de VVE peuterspeelzalen verhogen. Daarom werken we samen met de MOS² en de afdeling Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van Thuiszorg de Friese Wouden. Via het consultatiebureau heeft de JGZ direct contact met bijna alle ouders. Met de informatie die zij verzamelen (en ook de informatie van partners als MOS en Sociale Zaken) wordt een plan van aanpak gemaakt om meer "doelgroep" kinderen naar de peuterspeelzaal te krijgen.

Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Vooruitlopend op de landelijke ontwikkelingen (gericht op het harmoniseren van de voorschoolse voorzieningen peuterspeelzaalwerk en kinderopvang) willen we in Smallingerland starten met een pilot waarin beide vormen van opvang worden aangeboden. MOS heeft in het plan van aanpak de kinderopvang geïntegreerd in het peuterspeelzaalwerk. Op deze manier moet het bereik van het peuterspeelzaalwerk op peil blijven en kan een kwalitatief beter aanbod worden gedaan aan kinderopvangouders. Wij zullen deze pilot en de resultaten hiervan volgen.

¹ Voor- en Vroegschoolse Educatie

² Maatschappelijke Onderneming Smallingerland, voert het peuterspeelzaalwerk uit in de gemeente Smallingerland

Kinderopvang en smi³

Sinds de invoering van de Wet kinderopvang wordt de vraag en het aanbod van kinderopvang geregeld via het marktprincipe. Ondernemers bieden kinderopvang aan die ouders kunnen inkopen. Het bestaansrecht van een ondernemer hangt dus nauw samen met de kwaliteit van het aanbod. De rol van de gemeente bestaat formeel nog uit het houden van toezicht en het regelen van handhaving met betrekking tot de kwaliteit van de kinderopvang (Samenlevingszaken) en het verstrekken van een bijdrage in de kosten van de kinderopvang voor specifieke doelgroepen (wordt uitgevoerd door Sociale Zaken). Onlangs is besloten om ook de doelgroep sociaal medisch geïndiceerden over te hevelen naar Sociale Zaken (met ingang van 1 januari 2008). Dit betreft kinderopvang voor die groep die opvang nodig heeft omdat de ouder bijvoorbeeld een (dag)behandeling krijgt of bij wie het voor het kind goed is om enige tijd uit de thuissituatie te zijn. Alle kinderopvang voor specifieke doelgroepen is dan ondergebracht bij één afdeling en wij verwachten dat dit met name de toegankelijkheid ten goede komt.

Onderwijs

De partners bij de LEA⁴ hebben als thema gekozen "Opvoeden doe je samen". Onder deze noemer zijn we gezamenlijk bezig om diverse onderwerpen waarbij verantwoordelijkheid wordt gedeeld te bespreken en hierop acties uit te voeren. Op de studiemiddag van 16 april jl. heeft professor M. de Winter een inspirerend betoog gehouden en is de inhoudelijke richting bepaald.

In het schooljaar 2008-2009 zullen twee schakelklassen van start gaan, één in de Venen en één in de Wiken.

Er wordt gewerkt aan nieuwe afspraken over de inzet van gemeentelijke middelen in het primair onderwijs, in 2009 moeten deze uitgekristalliseerd zijn.

Tiener- en jongerenwerk

Ruimte voor jeugd is een belangrijke pijler van het jeugdbeleid. Hierbij is het vooral belangrijk voor tieners en jongeren om een eigen plek hebben. Belangrijkste ontwikkeling in de gemeente op dit moment is de realisatie van een nieuw tienercentrum in het Slingepark. In juni 2008 zal de aanbesteding plaatsvinden. Het is heel bijzonder dat hiermee een locatie wordt gerealiseerd alleen voor de doelgroep tieners. Dit biedt vele mogelijkheden wat betreft vrijetijdsbesteding, sport en spel, huiswerkbegeleiding en biedt kansen op samenwerking met onderwijs, sportverenigingen, kinderopvang, zorg.

De samenwerking met het onderwijs heeft ook een impuls gekregen omdat het jongerenwerk van MOS nu meedraait in de zorgoverleggen van VHS en Liudger. Op deze manier wordt de kennis van elkaar versterkt en wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn voor het realiseren van jongerenwerk in en om de school.

³ Sociaal Medische Indicatie

⁴ Lokaal Educatieve Agenda

Het project digitaal trapveld wil via de digitale weg het bereik onder tieners en jongeren vergroten. Digitaal communiceren is voor vele jongeren een groot en wezenlijk deel van hun leven en deze kanalen zijn tot nu toe vanuit het jeugd- en jongerenwerk nog onderbelicht gebleven. Deze digitale contacten zouden ook een manier kunnen zijn om meningen van jongeren te vragen die weer gebruikt kunnen worden bij de uitwerking van beleid (denk aan speciaal georganiseerde MSN sessies).

Overige aandachtspunten zijn de oudere en de allochtone jongeren. Wij hebben op dit moment te weinig zicht op deze groepen, of zij hun plek vinden in onze gemeente, wat de behoefte is van deze jongeren en of het huidige aanbod hieraan voldoet. Wij zijn nu bezig om in de contacten die (outreaching) tiener- en jongerenwerkers hebben dit boven tafel te krijgen.

Jij in de Lawei en Cultuureducatie

Wij willen de basisscholen in het kader van de cultuurvisie meemaken een extra duwtje in de rug geven om daadwerkelijk resultaat te boeken op het gebied van cultuur. Wij bieden daarom de scholen in Drachten aan dat elke leerling uit groep 7 aan het eind van het schooljaar op het podium van de Lawei kan staan onder het motto "Jij in de Lawei". Structureel wordt hiervoor geld beschikbaar gesteld. Uitwerking van dit cultureel gebeuren vindt op korte termijn plaats.

Dit sluit aan op de verplichting dat in het schoolwerkplan van het basisonderwijs tegenwoordig een paragraaf cultuureducatie wordt opgenomen. Dit kunnen activiteiten zijn op het gebied van kunst, media, maar ook op het gebied van erfgoed.

De scholen gaan daarbij uit van hun eigen profiel en maken op basis daarvan keuzes.

De scholen krijgen voor de invulling een lumpsum bedrag van het ministerie van Onderwijs.

De komende tijd zal hieraan ook vanuit de gemeente meer aandacht worden gegeven.

Spelen

Ruimte voor jeugd geldt niet alleen voor accommodaties maar ook voor de openbare ruimte. Dit betekent onder andere dat op vele plaatsen in de gemeente speelvoorzieningen zijn gecreëerd voor kinderen en jongeren.

De komende jaren zal er aandacht blijven voor deze doelgroep. Extra aandacht en inzet zal er komen bij het te realiseren tienercentrum in het Slingepark waar unieke mogelijkheden liggen in combinatie met het skatepark, de tennisbaantjes, de natuurlijke omgeving en andere nog te plaatsen voorzieningen. Een goede samenwerking tussen de beleidsterreinen sport en spelen wordt steeds belangrijker. Spelen en speelvoorzieningen kunnen ook een bijdrage leveren aan een betere leefstijl, beweging, gezondheid en het voorkomen van overgewicht. Tevens is er een relatie met het veiligheidsbeleid. Ruimte voor jeugd is belangrijk en het ook actief "bezig houden" van jongeren heeft ook een positief effect op overlast, openbare orde en hieraan gekoppeld veiligheid.

Jeugd op schoolpleinen

'Ruimte voor jeugd' is zoals u ziet een terugkerend thema in Smalingerland. In sommige buurten en dorpen is die ruimte echter schaars. Om deze reden zouden kinderen en jongeren ook na schooltijd gebruik moeten kunnen maken van schoolterreinen en faciliteiten die er toch al zijn. Daarom willen we scholen stimuleren hun terrein openbaar toegankelijk te stellen na schooltijd.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente onder andere vanuit het integraal veiligheidsbeleid, het jeugdbeleid en het welzijnsbeleid samen met verschillende partners breed ingezet op preventie van vandalisme en jongerenoverlast. Ook de basisscholen merken de effecten hiervan.

Op ambtelijk niveau wordt een projectvoorstel verder uitgewerkt dat moet bijdragen aan het openstellen van schoolpleinen. Bij openstelling voor de buurt kan de school een subsidie ontvangen van € 5.000,-. Er zal een bord worden geplaatst met duidelijke "huisregels" zodat een ieder weet wat wel en niet kan en mag.

Wanneer een basisschool het schoolterrein openstelt als speelplek voor kinderen uit de buurt, is het natuurlijk niet de bedoeling dat hiermee problemen worden aangetrokken als hangjongeren, vernielingen of glas en troep op het schoolterrein. De gemeente voert hierop goed beleid en dit blijkt ook in de praktijk. Hier wordt dan ook voortdurend aan gewerkt. Wel zijn we hiervoor mede afhankelijk van meldingen van burgers, organisaties, bedrijven en scholen.

Buurt, Onderwijs, Sport

Wij ontvangen een specifieke uitkering van het ministerie van VWS voor de invoering van drie meerjarige BOS-projecten en zetten hier ook gemeentelijke middelen voor in. In Smallingerland worden de volgende drie projecten uitgevoerd: Buurtsportwerker, Goal without alcohol en BOSsers van Drachten. Vanaf oktober 2007 worden diverse sportactiviteiten in de gemeente georganiseerd met betrekking tot de Buurt-Onderwijs-Sport (BOS) impuls voor zowel kinderen als jongeren binnen de gemeente Smallingerland. Met de BOS-impuls wil het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport achterstanden van kinderen en jongeren van 4 tot 19 jaar aanpakken. Het Sportbedrijf voert de BOS-impuls voor de gemeente uit, in nauwe samenwerking met MOS en andere partners.

Combinatiefuncties

Een andere nieuwe ontwikkeling is de regeling Combinatiefuncties. De regeling is ingesteld door de ministeries van OC&W en VWS met als doel om tussen 2008 en 2012 ten minste 2500 fte's aan combinatiefuncties mogelijk te maken. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever maar werkzaam is voor twee of meer sectoren (onderwijs, sport, cultuur). Voorbeelden: vakleerkracht bewegingsonderwijs ook werkzaam in sportvereniging, vakleerkracht muziek die ook werkzaam is op de muziekschool. De impuls wordt uitgevoerd onder regie van de gemeenten. Deelname is vrijwillig.

De combinatiefuncties moeten leiden tot:

1. een uitbreiding van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod
2. versterking sportverenigingen
3. vergroten van sport en beweegaanbod voor alle leerlingen
4. jongeren stimuleren tot actieve kunstbeoefening

Wij zijn geïnteresseerd in deze ontwikkeling, uitvoering hiervan zou een goede bijdrage kunnen leveren aan het jeugdbeleid. Op dit moment is het nog te vroeg om te beschrijven hoe deze ontwikkeling in onze gemeente een plek zal krijgen. De resultaten van een soortgelijke pilot die reeds is uitgevoerd bij het Sportbedrijf zullen bij het vervolg worden betrokken.

Nationaal Actieplan Sport en Bewegen

Met het NASB wil het ministerie van VWS de bewegingsarmoede bij vooral de te weinig actieve burgers terugdringen. De impuls-NASB stelt gemeenten in de gelegenheid om additionele beweeginterventies uit te zetten, of reeds lopende activiteiten te intensiveren. Voorbeelden van interventies zijn: GALM, lekker fit, beweegkriebels, Club Extra, alle leerlingen actief. De looptijd is vier jaar waarbij het ministerie de eerste twee jaar financiert en de gemeente het derde en vierde jaar. De impuls dient te worden verankerd in gemeentelijk (gezondheids)beleid. De Gemeente Smallingerland onderzoekt momenteel of ze in zal stappen in de zgn. 2^e tranche, hiervoor dient medio 2010 een aanvraag te worden ingediend. Het ministerie van VWS stelt een bedrag van € 214.868,- per jaar (totaal 2 jaar) beschikbaar voor de impuls NASB aan de gemeente Smallingerland. Het onderzoek naar mogelijkheden tot deelname aan de tweede tranche dient inzicht te geven in de haalbaarheid en hoogte van cofinanciering.

Participatie

Via een burgerinitiatief heeft de gemeenteraad ingestemd met het oprichten van een jongerenraad. De MOS ondersteunt de initiatiefnemers bij de vormgeving van deze raad, werven leden etc. In 2008 moet de jongerenraad operationeel zijn. De jongerenraad kan (on)gevraagd advies geven aan de gemeente en wil jongeren meer invloed geven en mee laten praten over zaken die hen aangaan.

De maatschappelijke stages zijn ook een manier voor jongeren om te participeren. De Vrijwilligerscentrale is bezig met een plan van aanpak voor een goede bemiddeling tussen jongeren en mogelijke stageplekken.

Wonen

Jongeren, vaak nog thuiswonend en dus starter op de woningmarkt, hebben het moeilijk bij het vinden van een woning. De woningmarkt is opgedeeld in een huur- en koopmarkt en door de stijgende koopprijzen wordt het gat tussen beide segmenten steeds groter. Tussen en binnen deze markten is weinig tot geen doorstroming; er wordt (te) weinig verhuisd. Hierdoor is geen passend aanbod van woonruimte voor jongeren beschikbaar en komt er ook nauwelijks woonruimte voor hen vrij. Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het project 'Werkhotel'. Dit idee houdt in dat jongeren in opleiding, die zelfstandig willen wonen en nog wat begeleiding nodig hebben, een hotel runnen voor gasten en zelf in het hotel wonen. In 2009 is bekend of een werkhotel wordt gerealiseerd.

Ook zijn we in overleg met de corporaties over het project Verdeelsleutelen. Woningen voor senioren zijn vaak ook geschikt voor jongeren. We willen onderzoeken of we per dorp/wijk kunnen bepalen hoe deze woningen worden verdeeld over de groepen. Deze afspraken moeten in 2008 zijn beslag krijgen.

Z O R G

Jeugdgezondheidszorg (JGZ) 0-4

Thuiszorg de Friese Wouden is in Smallingerland verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdgezondheidszorg 0-4 jarigen. Een belangrijk onderdeel hiervan is de consultatiebureaufunctie. Actuele ontwikkelingen ten aanzien van deze functie is de realisatie van een integrale JGZ 0-19. De JGZ voor 4-19 jarigen is nu ondergebracht bij de HVD⁵/GGD. Het onderdeel JGZ 0-4 gaat weg bij de thuiszorg, er is voor 1 uitvoeringsorganisatie gekozen en dat wordt GGD.

Elektronisch Kind Dossier (EKD)

Vanaf 1 januari 2009 krijgt ieder kind dat in Nederland wordt geboren een elektronisch kinddossier jeugdgezondheidszorg (EKD JGZ). Dit dossier bevat informatie over het kind, de gezinssituatie en de omgeving onder het motto: geen kind buiten beeld.

Opvoeding&Ondersteuning (O&O)

Project tienermoeders

In 2008 is MOS samen met de Thuiszorg de Friese Wouden gestart met het project tienermoeders. Aanleiding was het signaal van het Jeugdloket dat er een sterke stijging van het aantal tienermoeders was te constateren (januari 2008: 47 tienermoeders).

Uit de analyse die is gemaakt bleek dat jonge moeders aangaven behoefte te hebben aan contacten onderling. Door de komst van hun kind vinden ze geen aansluiting meer bij hun oude sociale netwerk en raken daardoor soms in een isolement wat natuurlijk versterkt wordt door de zorg voor hun kind. Voor deze doelgroep is tot nu toe alleen op lokaal niveau individuele ondersteuning mogelijk.

Het uiteindelijke doel van het project is het realiseren van een laagdrempelige voorziening die voorziet in de behoefte van de doelgroep (platform voor het uitwisselen van ervaringen) en het afstemmen en coördineren van meerdere hulpverleners in een situatie (één kind, één plan, ketenaanpak)

De gemeente financiert dit project voor 2008 en 2009. Afhankelijk van de resultaten wordt in 2009 gekeken naar een eventueel vervolg en/of uitbreiding.

⁵ Hulpverleningsdienst

Triple P

Een andere belangrijke nieuwe ontwikkeling is het project Triple P. Triple P is een methodiek voor opvoedingsondersteuning en staat voor Positief Pedagogisch Programma. Het richt zich op de preventie van psychosociale problematiek bij kinderen door opvoedingsondersteuning aan ouders (op verschillende niveaus, dus op maat en naar behoefte). De resultaten zijn zeer positief te noemen (Australisch onderzoek, resultaten Nederlands onderzoek komen binnenkort beschikbaar). De gemeente Smallingerland heeft zich aangemeld als pilot gemeente (binnenkort wordt bekend of wij dit ook worden).

Eigen Kracht conferenties

Gezinnen die kampen met problemen op bijvoorbeeld het gebied van opgroeien en opvoeden, kunnen soms met behulp van familie, vrienden en dierbaren oplossingen bedenken. De gemeente Smallingerland wil hen de kans geven om eerst uit eigen kracht te putten, voordat buitenstaanders beslissingen in hun leven gaan nemen. Hiervoor zullen zogenaamde Eigen Kracht Conferenties worden georganiseerd. Daarbij komen mensen die bij elkaar horen samen om zelf een plan te maken voor het oplossen van hun problemen. Een eigen kracht coördinator helpt de betrokkenen bij het organiseren van de conferentie. In 2008 kunnen er 10 Eigen Kracht Conferenties georganiseerd worden.

Gezondheid

De gemeente heeft in 2008 integraal beleid geformuleerd op het terrein van leefstijl jeugd (voeding en bewegen (voorkomen overgewicht), alcohol (niet drinken voor je 16^e), roken, seksualiteit, opvoedingsondersteuning/weerbaarheid (bestand tegen groepsdruk). Het integraal beleid is vertaald in een plan van aanpak, er zijn voldoende middelen voor de uitvoering.

Momenteel wordt hard gewerkt aan de totstandkoming van de Tweede Nota Lokaal

Gezondheidsbeleid waar dit beleid in zal worden beschreven. Het Actieplan Alcohol is vastgesteld door de raad en het uitvoeringsprogramma is inmiddels ook gereed (april 2008)

Centrum voor jeugd en gezin (CJG)

In 2009 zal in Smallingerland een centraal CJG (met filialen op nog nader te benoemde locaties) zijn gerealiseerd. Binnen het CJG werken diverse (nader te benoemen, maar in ieder geval de lokale ketenpartners) organisaties samen op het terrein van:

- preventie/opvoedingsvoorlichting en –ondersteuning
- vroegtijdige aanpak problemen op basis van de ketenaanpak 0-25 (1 kind 1 plan)
- (goede) aansluiting met de tweede lijn (geen dingen overdoen)
- (goede) aansluiting bij het Veiligheidshuis (zie paragraaf veiligheid)

U wordt hierover verder geïnformeerd in de notitie CJG waarin de uitgangspunten en aanpak van de realisatie zullen worden beschreven. In het kader van deze ontwikkeling zal ook nadrukkelijk worden gekeken naar het huidige aanbod van opvoedingsondersteuning(smethodieken) om te inventariseren waar overlap of lacunes zitten.

Verwijsindex

Voor de landelijke uitrol van de Verwijsindex Risicjongeren is wetgeving noodzakelijk die naar verwachting medio 2009 in werking zal treden. Daarin komt voor alle gemeenten een verplichting om aan te sluiten op de Verwijsindex. Als gemeente moeten we dus nu al de nodige voorbereidingen treffen. Smallingerland heeft inmiddels geld beschikbaar gesteld voor de invoering. In de tweede helft van dit jaar zal dit aanzienlijke extra inzet vergen.

UITVAL

RMC⁶

Het RMC heeft als concrete doelstelling: het aantal VSV-ers⁷ verminderen tot 388 in 2010. Het aantal VSV'ers neemt echter nog steeds toe. Hiervoor is een aantal oorzaken aan te wijzen:

⁶ Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, website: www.rmcdiefriesewouden.nl

⁷ Voortijdig School Verlaters

onderwijsinstellingen melden voortijdig schoolverlaten beter en eerder, jongeren die graag snel geld verdienen vinden momenteel snel een baan, jongeren komen uit een omgeving waar ze niet worden gestimuleerd tot het voltooien van een opleiding, jongeren hebben te maken met psychosociale problemen die niet altijd tijdig worden herkend door ouders, onderwijs etc. Er wordt gewerkt aan het realiseren van een sluitende keten voor 12+ . Hiertoe zal t.z.t. een convenant worden afgesloten. Door een betere samenwerking van de ketenpartners moet het net rond uitval steeds meer sluiten. In de afspraken die voor ogen staan wordt van geval tot geval een partner aangewezen die de regierol heeft in de aanpak. Dit moet in 2009 zijn beslag krijgen.

Arbeidstrainingscentrum (ATC)

Een ATC heeft tot doel de afstand die een bepaalde groep jongeren heeft tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Deze groep lukt het veelal niet na hun schoolloopbaan de stap naar werk te maken of vallen uit bij de overstap naar een andere vorm van onderwijs.

In Smallingerland heeft een initiatiefgroep het voortouw genomen om te onderzoeken of er een ATC gerealiseerd zou kunnen worden in onze gemeente.

De initiatiefgroep zoekt samen met de gemeente naar partners die het ATC vorm kunnen geven. Gedacht wordt aan werkgevers en uitkeringsinstanties als partner in dit proces naast de scholen. Het ATC wil jongeren vormen en trainen ter vergroting van hun kansen op de arbeidsmarkt. In eerste instantie wordt gedacht aan geïndiceerde leerlingen die nog niet geschikt zijn voor een arbeidsplaats vanwege:

- cognitieve beperkingen
- gedragsmatige belemmeringen
- sociaal emotionele belemmeringen

In 2009 is bekend of een arbeidstrainingscentrum kan worden gerealiseerd.

Veiligheid

Op het vlak van jeugd en veiligheid is er een aantal ontwikkelingen of punten van zorg te benoemen die in de komende tijd (wellicht) extra aandacht behoeven:

- de toename van alcoholgebruik op steeds jongere leeftijd.
- ondanks het feit dat er al veel aandacht is besteed aan het tegengaan van vandalisme blijkt dit onderwerp hardnekkig te zijn. Het lastigste punt hierbij is dat het moeilijk is om vandalen te betrappen of op te sporen.
- zorg over uitval van (m.n. allochtone) jongeren en de risico's rond radicalisering en extremisme;
- extra aandacht blijft nodig voor signalering van risico-jongeren en vroegtijdig ingrijpen om daarmee beginnend problematisch en/of crimineel gedrag te stoppen.

In de speerpuntennotitie van december is een aantal doelstellingen geformuleerd die hieronder verder worden uitgewerkt.

- Met alle scholen VO/politie is een veiligheidsconvenant afgesloten in 2008
- In het kader van "veilige school", LEA en het masterplan gezond leven werken VO-scholen in 2009 gericht aan thema's als "weerbaarheid", "omgaan met elkaar", "burgerschap" en loopt er een proef met mediation
- Opzetten Veiligheidshuis jeugd

Convenant veilige school

Op dit moment ligt het concept-convenant voor aan alle betrokken partners: gemeente, politie Friesland team Smallerland, MOS, SVS en het Openbaar Ministerie en het VO. Het convenant is gericht op een verdere versterking van de onderlinge samenwerking. Ook legt het convenant afspraken vast over het gebruik van de informatiemap Grensoverschrijdend Gedrag. Deze map bevat protocollen over het omgaan met grensoverschrijdend gedrag, zoals agressie, diefstal, pesten of wapenbezit. Daarnaast is er een notitie "Toezicht" geschreven met daarin concrete actiepunten, die ook onderdeel uitmaken van het convenant.

Veiligheidshuis Fryslân

De start van het Veiligheidshuis Fryslân dateert uit 2006. Vanuit dit veiligheidshuis, dat is gehuisvest in het Leeuwarder Parket, werken diverse partners samen, zoals gemeenten, politie, OM, (jeugd)reclassering, kindbescherming, jeugdzorg, slachtofferhulp en verslavingszorg-instellingen. Voordeel is dat er nauwer kan worden samengewerkt met korte lijnen. Het is de bedoeling dat een groot deel van deze organisaties ook echt gaan werken vanuit het Veiligheidshuis, voor de hele provincie. Voor de doelgroep jeugd zal onder andere samenwerking worden gezocht met de CJG's die nu in ontwikkeling zijn.

Het Veiligheidshuis Fryslân is bedoeld voor het tegengaan van onveiligheid, criminaliteit of overlast. Het Veiligheidshuis richt zich hiertoe vooral op:

- het voorkomen van strafbare feiten en het terugdringen van recidive;
- het terugbrengen en voorkomen van overlast;
- het verlenen van passende zorg aan het slachtoffer;
- het zijn van een betrouwbaar informatieknoppunt voor partners in veiligheid;
- het verlenen van nazorg;
- het versterken van de ketenregie.

Een drieledige aanpak heeft men voor ogen:

- een persoonsgerichte aanpak van: meerderjarige veelplegers, jeugd, daders van huiselijk geweld, criminele en overlastgevende Antillianen, ex-gedetineerden (nazorg), overlastgevende personen;
- een gebiedsgerichte aanpak, gericht op een specifieke wijk, uitgaansgebied, stad of gemeente;
- de ontwikkeling van een kennis- en expertisecentrum.

De ontwikkelingen van het Veiligheidshuis zijn nog erg pril en nog niet erg concreet. De bedoeling is om de lokale vertaling van het Veiligheidshuis te koppelen aan het CJG en ook te relateren aan de signalen die via JOS⁸ binnenkomen.

Een lacune die nog wordt gevoeld in de uitvoering is de mogelijkheid om jongeren waar het niet goed mee gaat "achter de vossen te zitten" (bemoeizorg à la methode veelplegers). Dit zou je kunnen aanpakken door middel van een persoonlijke coach aanpak, intensief en één op één. Dit willen we in het Veiligheidshuis verder uitwerken.

Nazorg jongeren na verblijf in justitiële jeugdinrichting

Vanaf 1 november 2007 is het zogenaamde trajectberaad van start gegaan in de gemeente Smallerland. Voorsnog vindt dit overleg plaats in Drachten, echter de mogelijkheid bestaat dat dit overleg wordt ondergebracht in het Veiligheidshuis Fryslân te Leeuwarden. In het overleg trajectberaad komen de deelnemende organisaties in een vroeg stadium bij elkaar om een trajectplan

⁸ Netwerkoverleg Jongeren Op Straat

op te stellen voor een jongere die in een justitiële jeugdinrichting verblijft. Dit trajectplan vormt de basis voor de betreffende organisaties om hun eigen plan van aanpak/ rapportages schrijven. De jongere wordt niet meer besproken in het trajectberaad indien naar tevredenheid van alle deelnemende partijen het nazorgtraject is geborgd. Tot dat moment zal de jongere onder de regie van het trajectberaad blijven vallen.

Deelnemende organisaties aan het trajectberaad zijn: JJI Het Poortje, Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming (voorzitter en tevens opsteller agenda), RMC, LJ&R⁹, WSG¹⁰, gemeenten (middels een afgevaardigde van het RMC) en de SRN¹¹.

Werk en uitkering

De Wet Werk en Bijstand (WWB) is erop gericht instroom van jongeren in de bijstand te voorkomen. Per gemeente kan de aanpak hiervan verschillen. Smallingerland zet niet zozeer in op het zo moeilijk mogelijk maken van de instroom maar probeert er eerder voor te zorgen dat jongeren zo snel mogelijk weer uitstromen: een sluitende aanpak gericht op reïntegratie naar werk of school/opleiding. Ook voor jongeren die geen uitkering ontvangen maar die wel zijn aangemeld bij het RMC, zijn reïntegratietrajecten beschikbaar, indien en zolang werk tot de mogelijkheden behoort. Met ingang van 1 januari 2008 is gestart met een aanbod voor jongeren die worden verwezen door het RMC. Sinds 1 januari zijn ongeveer 12 jongeren ingestroomd. Specifiek aan dit aanbod is dat allereerst onderzoek wordt gedaan naar de behoefte van de jongeren in kwestie en de reden waarom hij/zij steeds uitvalt. Veelal is ook een beroep op hulpverlening noodzakelijk. Het is nog te vroeg om iets te zeggen over resultaten.

Begeleiding jongeren met een beperking naar werk

Jongeren met een beperking en ex-gedetineerde jongeren hebben vaak moeite met het verkrijgen van een betaalde baan. Het gaat dan onder meer om jongeren die van het speciaal onderwijs komen en aangewezen zijn op de Wet sociale werkvoorziening (WSW). Het probleem is dat de WSW wachtlijst groeit en dat het dus lang duurt voordat deze jongeren in aanmerking komen voor een WSW werkplek. Om te voorkomen dat deze jongeren thuis zitten en vervreemden van de maatschappij, is het zaak met de WSW uitvoeringsorganisatie (Caparis N.V.) afspraken te maken dat deze jongeren alvast onder begeleiding van Caparis N.V. aan het werk kunnen in afwachting van een definitieve WSW plaats. Hierover is al overleg gevoerd met Caparis N.V. Hieraan zou gekoppeld kunnen worden een onderzoek naar het opzetten van een arbeidstrainingscentrum waar deze jongeren aangeleerde competenties kunnen onderhouden en verder kunnen ontwikkelen.

⁹ Leger des Heils, Jeugdzorg en Reclassering

¹⁰ William Schrikker Groep, een landelijk werkende, gespecialiseerde instelling voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en pleegzorg. Zij biedt hulp, advies en ondersteuning aan kinderen met een handicap of een chronische ziekte, wanneer bij deze kinderen in de thuissituatie ernstige opvoedingsproblemen zijn ontstaan.

¹¹ Stichting Reclassering Nederland

5. Kaders

Rond jeugd zijn tal van wetten en regelingen opgesteld, die tot doel hebben het kind begeleiding, ondersteuning en bescherming te bieden aanvullend op de taken en plichten van ouders en kinderen zelf. Deze wet- en regelgeving vormt het kader waarbinnen wij als gemeente met het jeugdbeleid opereren. Het gaat te ver (gezien de leesbaarheid van het stuk en de relevantie van de informatie) om al deze kaders hier op te nemen. De belangrijkste wetten en regelingen zijn daarom opgenomen in Bijlage C, als achtergrondinformatie.

5.1 Landelijke ontwikkelingen

Programmaministerie Jeugd en Gezin

Met de komst van een programmaministerie voor Jeugd en Gezin heeft het kabinet duidelijk aangegeven extra specifieke aandacht te willen geven aan jongeren en hun (directe) omgeving. Eén van de speerpunten van het ministerie is de realisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin in elke gemeente.

Het ministerie hanteert de volgende uitgangspunten:

Gezin centraal

Gezinnen vervullen een belangrijke maatschappelijke rol. Binnen het gezin dragen ouders en opvoeders normen en waarden over aan hun kinderen. Ze geven kinderen volop de ruimte om te leren, om zich te ontwikkelen en te ontspannen. Ouders en opvoeders die hun kinderen opvoeden tot evenwichtige en zelfstandige volwassenen leveren een positieve bijdrage aan de samenleving als geheel. Het kabinet schept daartoe de randvoorwaarden door een gezinsvriendelijk beleid te voeren.

Omslag naar preventie: problemen eerder signaleren en aanpakken

De laatste jaren zet de groei van de vraag naar specialistische hulp voor kinderen verder door. Zowel de vraag naar provinciale jeugdzorg, speciaal onderwijs, geestelijke gezondheidszorg en zorg voor licht verstandelijk gehandicapten groeit, maar ook het aantal jongeren dat een beroep doet op een uitkering ter compensatie van een handicap op de arbeidsmarkt neemt toe. Op straat zien we dat de jongeren die overlast veroorzaken steeds jonger zijn.

Deze ontwikkelingen maken duidelijk dat de (soms nog lichte) problemen van kinderen en gezinnen zo vroeg mogelijk moeten worden opgespoord om ze vroegtijdig te verhelpen. Alleen dan kunnen we voorkomen dat kinderen en gezinnen enkele jaren later zwaardere problemen ontwikkelen.

Kortom, een omslag naar preventie is nodig: vroeg signaleren en vooral gericht aanpakken!

Vrijblijvendheid voorbij

Bij het oplossen van problemen met kinderen en gezinnen zijn velen betrokken: ouders, professionals, bestuurders en de jeugd zelf. Ongewenste situaties mogen niet voortduren. Een ieder dient zijn verantwoordelijkheid te nemen als er signalen zijn dat een kind of gezin in problemen raakt. Het blijven aanzien of zelfs weggijken mag niet gebeuren. Wij zijn er allemaal op aanspreekbaar, en we spreken elkaar erop aan. We zijn de vrijblijvendheid voorbij.

Vanuit het Ministerie wordt ook een aantal verplichtingen 'opgelegd' aan de gemeente. De belangrijkste zijn de realisatie van een Centrum voor Jeugd en Gezin (in 2009), de invoering van het Elektronisch Kinddossier (2009) en de invoering van de Verwijsindex (medio 2009). In hoofdstuk 4 is beschreven hoe dit in Smallingerland zijn beslag krijgt.

5.2 Provinciale ontwikkelingen

De Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de aansturing van de geïndiceerde jeugdzorg en het Bureau Jeugdzorg. Inherent daaraan heeft zij een taak in het realiseren van de aansluiting tussen (gemeentelijk) jeugdbeleid en jeugdzorg. Dit is vastgelegd in de Wet op de Jeugdzorg. In het Provinciaal Beleidskader Jeugdzorg 2008-2011 heeft de Provincie haar beleidsvisie vastgelegd. De Provincie benoemt de prioriteiten voor het komende jaar in het Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2008 (het jaarlijkse werkplan).

De provincie is verantwoordelijk voor het bieden van jeugdzorg aan jeugdigen en hun opvoeders met ernstige opgroei- en opvoedproblemen. Het snel signaleren van mogelijke problemen in de ontwikkeling van kinderen en jongeren en ook meteen in actie komen met effectieve interventies zijn belangrijke uitgangspunten voor het preventief jeugdbeleid. Vanuit de WMO zijn gemeenten hiervoor verantwoordelijk. De provincie ziet voor zichzelf ook een verantwoordelijkheid. De provincie

kan bepaalde (bovenlokale) ontwikkelingen in gang zetten, gemeenten ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid, verbinding leggen tussen verschillende sectoren en initiatieven ondersteunen. De provincie heeft bij de ontwikkeling van Jong in Fryslân en daarop volgend het Centrum voor Jeugd en Gezin een sterke coördinerende rol gespeeld.

De Sociale Agenda 2008-2011

De provincie draagt bij aan het sociaal beleid met de Sociale Agenda. Het thema Jeugd en Gezin is hierin de komende jaren een belangrijk thema. In de Sociale Agenda is ook een aantal onderwerpen uit het Coalitieakkoord 2007-2011 opgenomen¹². De ontwikkeling van Centra Jeugd en Gezin in Fryslân is ook voor de provincie een belangrijk thema.

Jong in Fryslân (JiF)

De provincie zorgt met de gemeenten in Fryslân voor een dekkende structuur als het gaat om de aansluiting tussen lokaal jeugdbeleid en de provinciale jeugdzorg.

In 2005 hebben provincie en gemeenten een bestuurlijk convenant ondertekend over de aansluiting van het lokale jeugdbeleid en de provinciale jeugdzorg in Fryslân. De samenwerking heeft vorm gekregen in het project Jong in Fryslân (JiF). Vanuit JiF ontwikkelen we ons nu richting CJG's.

De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)

Het CJG kan voor gemeenten een belangrijke impuls zijn voor het lokale jeugdbeleid.

De provincie wil deze ontwikkeling ondersteunen. De structuur en de inhoudelijke ontwikkeling van activiteiten in de Centra voor Jeugd en Gezin staan daarbij centraal.

De Gemeente Smallingerland neemt in deze een bijzondere positie in omdat wij als een voorbeeld dienen voor de ontwikkeling in overige gemeenten. De ketenaanpak waar wij al zeer ver mee zijn in ontwikkeling en implementatie kan als basis dienen voor de realisatie van het CJG.

De provincie trekt voor de jaren 2009 tot en met 2011 totaal drie miljoen euro uit voor de ontwikkeling van de CJG's.

5.3 Gemeentelijk kader

De gemeente heeft een regierol in het stimuleren van de kwaliteit van de doorgaande ontwikkelingslijn bij jeugdigen van nul tot vijftientig jaar. Hierover is in **2003** een **beleidsvisie** vastgesteld.

Formulering oude nota:

....De algemene gemeentelijke doelstelling van jeugdbeleid is gebaseerd op de doelstellingen van de Welzijnswet:

Het bevorderen van maatschappelijke participatie en het bestrijden van achterstandsposities of het voorkomen dat jeugdigen in een achterstandspositie geraken.

Deze formulering is nog steeds actueel. Inmiddels is de Welzijnswet opgegaan in WMO¹³. De WMO is gericht op de maatschappelijke participatie van alle inwoners van de gemeente. Prestatieveld 2 van deze wet handelt specifiek over jongeren en opgroeienden en richt zich op: "Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeienden en van ouders met problemen met opvoeden".

Maar ook de overige acht prestatievelden zijn voor het jeugdbeleid van belang. Dit zijn:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem

¹² Complete tekst is te vinden op www.fryslan.nl

¹³ Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Beleidsplan door de raad vastgesteld op 1 april 2008

6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer

7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang

8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen

9. het bevorderen van verslavingsbeleid

Voor de inhoud van bovengenoemde prestatievelden wordt u verwezen naar het WMO-beleidsplan 2008-2011.

Het **Collegeprogramma Mens en Werk** (2006-2010) zet in op de sociale infrastructuur en participatie: niemand aan de kant. Dat geldt ook voor jeugd. Aandacht voor het terugdringen van jeugdwerkloosheid, het wegnemen van belemmeringen voor participatie, het voeren van een activeringsbeleid (voor jongeren vooral gericht op onderwijs/opleiding, werk of een combinatie van beide).

TABEL: overzicht actiepunten

Actiepunt	Wie	Planning en evaluatie
MEEDOEN		
1. vergroten bereik VVE peuterspeelzalen	Thuiszorg en MOS	2008 inventarisatie 2009 gerichte interventie 2010 doel: 10% meer instroom op VVE peuterspeelzalen
2. pilot "combi peuterspeelzaalwerk en kinderopvang	MOS	Start 2009
3. overdracht kinderopvang smi naar sociale zaken	gemeente	Sociale zaken voert smi uit m.i.v. 1 januari 2008
4. opstellen kader "opvoeden doe je samen"	Primair onderwijs, VO, ROC's MOS, gemeente	2008
5. realisatie schakelklas	OPO, PCBO, gemeente	2008
6. afspraken over inzet gemeentelijke middelen in primair onderwijs	OPO, PCBO, gemeente	2009
7. realisatie tienercentrum Slingepark	Gemeente, MOS	2008
8. uitvoeren project digitaal trapveld	MOS	Eind 2008 evaluatie
9. deelname van MOS aan zorgoverleg op scholen	VHS, MOS, gemeente	Start m.i.v. 2008 Eind 2008 evaluatie
10. jij in de Lawei	Primair onderwijs, gemeente	Uitwerking 2008
11. opzetten project jeugd op schoolpleinen	Primair onderwijs, gemeente, sportbedrijf	Uitwerking project 2008
12. combinatiefuncties	Sportbedrijf, culturele instellingen, gemeente	2009
13. onderzoeken mogelijke deelname NASB	Gemeente, sportbedrijf	Evt. deelname aan 2 ^e tranche halverwege 2010
14. realisatie Jongerenraad	Jongeren, MOS, gemeente	Start jongerenraad 2008
15. meer woonruimte voor jongeren in Drachten	Woningcorporaties, gemeente, MOS	In 2008 afspraken over het project 'Verdeelsleutelen' In 2009 is bekend of een werkhôtel wordt gerealiseerd

ZORG		
16. realisatie integrale JGZ	Thuiszorg, GGD, gemeente	2009
17. invoeren EKD	Thuiszorg, GGD	2009
18. uitvoeren project tienermoeders	Thuiszorg, MOS	Start m.i.v. 2008 Tussenevaluatie eind 2008 Eindevaluatie eind 2009
19. invoeren Triple P (als Smalingerland als pilot wordt gekozen)	Ketenpartners, MOS, gemeente	2009
20. inwoners nemen deel aan Eigen Kracht Conferenties	Eigen Kracht Centrale, gemeente	Eigen Kracht Conferenties worden vanaf 2008 aangeboden
21. realisatie CJG (en screenen en inbrengen O&O aanbod hierin)	Ketenpartners	2009
22. invoeren Verwijsindex	Gemeente, ketenpartners	2009

UITVAL		
23. keten 12+	Gemeente, ketenpartners	Convenant gereed 2009
24. realisatie ATC	Gemeente, onderwijs, werkgevers	In 2009 is bekend of een ATC kan worden gerealiseerd
25. afsluiten veiligheidsconvenant	VO scholen, politie, gemeente, MOS	2008
26. realisatie Veiligheidshuis/ gekoppeld aan CJG	Provincie, gemeente, politie	2009
27. nazorg JJI	JJI Het Poortje, Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming, RMC, LJ&R, WSG, gemeenten en de SRN.	Trajectberaad operationeel sinds eind 2007
28. gerichte actie op die jongeren die uitvallen bij het RMC (combinatie van onderzoek, hulpverlening en toewerken naar werk/opleiding)	Gemeente, RMC	2008 e.v.
29 jongeren met een beperking en ex-gedetineerde jongeren worden begeleid naar werk	Caparis N.V. Relatie arbeidstrainingscentrum en het project 'Werkhotel'	Afspraken met Caparis N.V. zijn in 2008 gemaakt en worden vervolgens uitgevoerd In 2009 is bekend of een arbeidstrainingscentrum en/of een werkhotel worden gerealiseerd

Bijlagen

Bijlage A: Uitwerking voorstellen

In deze bijlage treft u voor een groot aantal van de actiepunten een uitgebreide toelichting aan, met aanvullende informatie en waar van toepassing een beschrijving van een pilot of idee.

M E E D O E N

Peuterspeelzaalwerk en VVE

VVE peuterspeelzalen kunnen extra aandacht besteden aan de taalvaardigheid van peuters, door het uitvoeren van taalprogramma's. In de VVE groepen is een tutor aanwezig. Er zijn op dit moment vier VVE peuterspeelzalen: de Venen, de Wiken, Noordoost en Houtgehage. Het is voor ons moeilijk de doelgroep goed te bereiken. We hebben op dit moment ook nog te weinig inzicht waarom de "doelgroep" kinderen niet komen. Zijn de kosten een probleem, of is het onbekendheid of misschien onwil?

Wij willen de komende jaren inzetten op het vergroten van het bereik van deze peuterspeelzalen. Daarvoor is het nodig het inzicht in waarom kinderen niet komen te vergroten. We werken samen met de Thuiszorg de Friese Wouden (consultatiebureau), MOS en Sociale zaken om een aanpak te ontwikkelen. Thuiszorg heeft contact met praktisch alle ouders en is voor ons een belangrijke partner om de oorzaken van het niet komen in beeld te krijgen.

De achtergrondinformatie die thuiszorg van ouders krijgt (waarom men geen peuterspeelzaal bezoekt) wordt geanalyseerd en gebruikt om waar nodig verbetering aan te brengen in PR, benadering etc. Indien blijkt dat het vooral financiële belemmeringen zijn die ouders tegenhouden wordt het model "indicatiestelling voor het peuterspeelzaalwerk" verder uitgewerkt. In grote lijnen houdt dit in dat de thuiszorg, voor kinderen voor wie het bezoeken van een (VVE) peuterspeelzaal van groot belang zou zijn (voor (taal)ontwikkeling), een indicatie kan afgeven waarmee ouders een gereduceerd tarief betalen voor het peuterspeelzaalbezoek. Het jaar 2008 zal worden gebruikt om het inzicht in het achterblijvende bezoek te vergroten en te analyseren. In 2009 kunnen op basis van de opgedane kennis en informatie gerichte acties worden ondernomen en worden onderzocht welke mogelijkheden MOS en gemeente hiervoor hebben. De realisatie van de doelstelling "10% meer bezoek VVE peuterspeelzalen" is in dit stuk derhalve op 2010 gezet, omdat het maken van een goede analyse de nodige tijd kost. Zonder deze analyse echter, is het weinig zinvol om ongefundeerde acties te ondernemen.

Via het nog te starten project Bezoekvrouwen worden met name allochtone ouders gewezen op het belang van de peuterspeelzaal voor de opvoeding van hun kinderen. Omdat de Bezoekvrouwen zelf van allochtone afkomst zijn zal hiervan een extra impuls kunnen uitgaan. Deze ontwikkeling past in de WMO-gedachte (civil society).

Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang

Hoewel we in Smallingerland nog ruim boven het landelijk gemiddelde zitten wat betreft het bereik van de peuterspeelzalen (64% t.o.v. 50%) is aandacht voor het in ieder geval vasthouden van dit bereik noodzakelijk. Omdat de bijdrage voor de kinderopvang nu inkomensafhankelijk via de Belastingdienst wordt verstrekt is de kinderopvang voor veel ouders heel goedkoop geworden. Voor peuterspeelzalen wordt het lastig hiermee te concurreren en dat is jammer omdat juist op peuterspeelzalen pedagogische programma's worden gedraaid die voor veel kinderen zeer zinvol zouden kunnen zijn (en die veelal niet worden aangeboden via de kinderopvang).

Landelijk gezien wordt deze ontwikkeling ook onderkend. Het kabinet heeft daarom plannen gelanceerd met betrekking tot het vormgeven van voorzieningen voor kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. Globaal komen deze neer op: 100% bereik van de doelgroepkinderen (van 2 en 3 jaar), realiseren van optimale mogelijkheden voor ouders m.b.t. de combinatie arbeid en zorg, harmonisatie van de voorzieningen van VVE, bevorderen van integratie en voorkomen van segregatie. In 1^e instantie was het de bedoeling dat de financiering van het peuterspeelzaalwerk ook op landelijk niveau

geregeld zou gaan worden (via Belastingdienst). Dit zal in ieder geval niet op korte termijn worden gerealiseerd.

De harmonisatie van de wet- en regelgeving van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang moet worden gezien als een groeimodel. Vooruitlopend op landelijke ontwikkelingen willen we in Smallingerland starten met een pilot "combi peuterspeelzaalwerk/kinderopvang". Dit model houdt in dat kinderopvang zal worden geïntegreerd in de peuterspeelzaal. Dat betekent in de praktijk 1 groep met peuters van 2,5 tot 4 jaar waarin 7 kinderen de kinderopvang en de andere 7 de peuterspeelzaal bezoeken. Voor de kinderopvang gaat de financiering op basis van de wet Kinderopvang en voor de peuterspeelzaal via de gemeentelijke subsidie en de ouderbijdragen. Voordelen hiervan zijn dat verlengde openingstijden kunnen worden gerealiseerd en dat de kinderopvangpeuters ook kunnen profiteren van de pedagogische inhoud van de peuterspeelzaal (wat een sterke kant is van het peuterspeelzaalwerk). De intentie is ook om hiermee de toegevoegde waarde van het peuterspeelzaalwerk in stand te houden, het ambitieniveau zelfs nog te kunnen verhogen en een groter bereik te realiseren (ook onder lagere inkomensgroepen). Deze pilot zou moeten starten in 2009.

Onderwijs

Onderwijs is primair een verantwoordelijkheid van onderwijsorganisaties. Er is echter een aantal onderwerpen waar de gemeente zeggenschap over heeft (bijv. leerplicht) en er zijn verbindingen nodig tussen het onderwijs en andere organisaties die met kinderen werken.

De LEA heeft als algemene functie om met relevante partners een agenda op te stellen van onderwerpen die men tot de gezamenlijke verantwoordelijkheid rekent en deze uit te voeren. In Smallingerland zijn deze partners:

MOS (peuterspeelzaal), organisaties voor Basisonderwijs, Organisaties voor Speciaal Onderwijs, Organisaties voor Voortgezet Onderwijs, ROC's¹⁴, de gemeente Smallingerland.

Het doel kan als volgt worden omschreven: Het realiseren van een ononderbroken, optimale ontwikkeling voor kinderen van 2 tot 23 jaar.

Vanuit de gemeente is voorgesteld de volgende onderwerpen in te brengen in de LEA: VVE, schakelklassen, onderwijsprestaties (waarbij ook de re-allocatie van gemeentelijke onderwijsmiddelen aan de orde komt), doorstroming po-vo, doorstroming vmbo-mbo, zorg in en om de school, school en buurt. Vanuit de onderwijspartijen is een voorstel gedaan om één overkoepelend thema te zoeken, waar alle partijen zich gezamenlijk mee bezig zullen houden. *Opvoeden doe je samen* is als thema genoemd. Aan de uitwerking van dit idee wordt gewerkt.

De volgende doelstellingen zijn geformuleerd.

- In 2008 is er een kader voor "opvoeden doe je samen" opgesteld waarbinnen activiteiten kunnen worden uitgevoerd;
- In 2008 is er een schakelklas (linken aan brede school gedachte)
- In 2009 zijn er nieuwe, resultaatgerichte, afspraken over de inzet van gemeentelijke middelen in het primair onderwijs

Het is de bedoeling dat partijen gezamenlijk een uitspraak doen over het doel van de "opvoeding" in onderwijs en jeugdwerk, wat er voor nodig is om dat te bereiken, op welke manier daar met ouders over gesproken moet worden, enz. Dit zal een kader, een missie, opleveren waarbinnen organisaties zelf activiteiten ondernemen, daarover aan elkaar rapporteren en daarop elkaar ook kunnen aanspreken. De bedoeling is om daar een aantal jaren achtereenvolgend mee bezig te zijn. Professor M. de Winter van de Universiteit van Utrecht zal worden gevraagd dit proces te ondersteunen. Voor dit onderwerp is een aparte studiedag georganiseerd in april 2008, waarin de inhoudelijke richting deels is bepaald. Voor deze studiedag zijn leerlingen, ouders, leerkrachten en algemeen directeurs uitgenodigd. Het PLOB¹⁵/LEA-overleg wil nog in 2008 overeenstemming bereiken over het kader en de vervolgstappen.

Er zijn twee schakelklassen in voorbereiding die in schooljaar 2008-2009 van start zullen gaan. Een schakelklas is bedoeld voor die kinderen die wel de mogelijkheid hebben op school goed te presteren, maar door een taalachterstand daarin belemmerd worden. Zij worden gedurende een vol schooljaar

¹⁴ Regionaal Opleidingen Centrum

¹⁵ Platform Lokaal Onderwijs Beleid

voor minimaal acht uren per week in een aparte klas geplaatst, waarin de aandacht op taal zal komen te liggen. Zowel OPO¹⁶ als PCBO¹⁷ zijn bij de ontwikkeling van de schakelklas betrokken. Zij worden daarin ondersteund door een adviseur van Timpaan. De middelen voor het realiseren van de schakelklas zijn afkomstig van de uitkering wet Onderwijs Achterstanden Beleid (wet OAB). De gemeente heeft tot taak de criteria voor deelname en de scholen waarin een schakelklas wordt uitgevoerd vast te stellen

De gemeente stelt sinds jaar en dag uit verschillende overwegingen en voor verschillende specifiek benoemde doeleinden eigen middelen beschikbaar aan, met name, het basisonderwijs. Wij zijn sinds eind 2007 met het onderwijs in gesprek om deze middelen te koppelen aan duidelijk omschreven doelen en resultaten. Deze zouden gericht moeten zijn op het inlopen van onderwijsachterstanden en op het verbeteren van de onderwijskwaliteit. De verwachting is dat er in 2009 een nieuwe systematiek gerealiseerd zal zijn. Voor schooljaar 2008/2009 zal een overgangsmaatregel worden ingesteld. Dit laatste is nodig omdat de scholen voor de schoolbegeleiding met ingang van dat schooljaar geheel zelfstandig kunnen beschikken over de rijksbijdrage schoolbegeleiding. Voor de gemeentelijke bijdrage zullen dan nieuwe afspraken nodig zijn.

Tiener- en jongerenwerk

In Smalingerland zijn er diverse ruimtes voor kinderen en tieners in de verschillende wijk- en buurtcentra in Drachten zelf, en jeugdsozen in de dorpen. Daarnaast zijn er in Drachten drie tienercentra en één jongeren centrum. In 2008 willen we in het Slingepark een nieuw tiener centrum realiseren dat als een soort bovenwijks tiener centrum moet gaan functioneren. Deze accommodatie zal in ieder geval 7 dagdelen per week geopend zijn. Belangrijk is ook de meerwaarde die uitgaat van de locatie in het park, bij de skatevoorziening en andere sportvoorzieningen. Vanuit de BOS-impuls¹⁸ zal ook stevig worden ingezet op activiteiten in en rond het nieuwe centrum.

Naast voldoende aanbod van activiteiten en accommodaties is het ook van belang zoveel mogelijk jeugd te bereiken. De outreachend jongerenwerkers (jongerenwerk op straat) zetten hier op in en via het project digitaal trapveld proberen we een groep tieners en jongeren te bereiken die we nu nog minder in beeld hebben. Een toenemend deel van de tieners en jongeren slaat nieuwe wegen in en maakt voor het experimenteel gedrag, de ontmoeting en het groepsgebeuren contact met anderen door middel van nieuwe, digitale systemen. Tiener- en jongerenwerkers dienen om aansluiting te houden bij deze groep tieners en jongeren gebruik te maken van deze vorm van communicatie. Het MOS-project "digitaal trapveld" is er op gericht gebruik te (leren) maken van de huidige communicatiemiddelen als middel om contacten te leggen en hulp en dienstverlening aan tieners en jongeren te bieden. In het project zijn tieners en jongeren de deskundigen die volwassenen iets leren. Op dit moment wordt dit project verder uitgewerkt. Het organiseren van MSN sessies om zo de meningen van jongeren te vragen kan een middel zijn voor de gemeente om beleid te toetsen of vorm te geven en kan aan het digitale trapveld worden gekoppeld.

Het bereik onder jongeren heeft een impuls gekregen door de structurele uitbreiding van uren van het jongerenwerk in Iduna. De jongerenwerker zet sterk in op het realiseren van meer inloop in Iduna (ook van "nieuwe" groepen). Dit kan natuurlijk door de ruimere openstelling die nu mogelijk is maar ook door de "aanvoer" van jongeren via de outreachend jongerenwerkers en de actieve nieuwe aanpak van de jongerenwerkers.

Bewuste aandacht krijgt ook het bereik onder allochtone tieners en jongeren: hoe groot is dit bereik, hoe groot zijn de groepen, en leeft er überhaupt een (speciale) behoefte onder deze groep. Door het verkrijgen van meer informatie via de tiener- en jongerenwerkers en andere kanalen kan worden bekeken of er een specifieke aanpak nodig is. Eén van de ideeën die uit de charette voortkwam is de realisatie van een "multiculti" ruimte. (Zie ook het WMO-beleidsplan).

Dezelfde aandacht is nodig voor "oudere" jeugd (18/20+). Ook voor deze groep moet het leuk zijn om in Smalingerland te wonen. Met diverse partners zijn we bezig om meer zicht te krijgen op deze groep en hun wensen en behoeften.

¹⁶ Openbaar Primair Onderwijs

¹⁷ Protestants Christelijk Basis Onderwijs

¹⁸ Buurt, Onderwijs, Sport

Het welzijns- en jongerenwerk heeft er belang bij om actief te zijn richting scholen. Jongeren zijn in hun vrije tijd steeds moeilijker te bereiken met vormende en educatieve activiteiten: ze willen dan vrij zijn en niet leren. Bovendien is het lastig om verschillende soorten en maten jongeren te bereiken, bijvoorbeeld omdat bepaalde groepen elkaar nu eenmaal niet opzoeken of geen gebruik maken van sport- of jongerenwerkvoorzieningen. In samenwerking met scholen is er op dit vlak méér mogelijk, waar zowel het jeugd- en welzijnswerk als de school zelf profijt van kunnen hebben. Dit is één van de pijlers van het project Veilige school.

Het welzijns- en jongerenwerk van de MOS kan scholen een helpende hand bieden bij het werken aan het leefklimaat in en rond de school, bijvoorbeeld door sociale en fysieke aanpassingen of maatregelen, het versterken van de participatie van jongeren of het begeleiden van jongeren bij het organiseren van sociale of sportieve activiteiten.

Op dit moment wordt geprobeerd de samenwerking tussen school en het jeugdwerk te versterken door deelname van welzijnswerkers aan het zorgoverleg op school. Op deze manier kunnen signalen besproken worden van verschillende individuen en groepen leerlingen en kunnen er concrete activiteiten worden opgezet om bepaalde signalen op te pakken. Met ingang van 2008 neemt MOS deel aan het zorgoverleg op VHS en Liudger. Eind van dit jaar zal geëvalueerd worden hoe succesvol deze pilot is en of deze moet worden vervolgd of zelfs worden uitgebreid naar andere scholen. Duidelijk is dat het in het zorgoverleg vooral gaat om individuen terwijl jongerenwerk vooral gericht zou moeten zijn op groepen. De deelname van de welzijnswerkers is op dit moment zeer zinvol ook als het gaat om het elkaar leren kennen. In de optiek van de toekomstige realisatie van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) zal dit centrum de verbinding zijn tussen school en "buitenwereld". De rol van een jongerenwerker ligt dan waarschijnlijk niet zozeer als deelnemer aan een zorgoverleg (waar vooral individuele casussen worden besproken) maar meer richting groepsgebeuren. Na afloop van dit jaar willen we met alle partijen evalueren om te zien of en hoe de pilot moet worden voortgezet.

Spelen

Landelijk zien we de ontwikkeling dat overgewicht en obesitas ontstaan o.a. door afname van lichamelijke activiteiten. Lichamelijke inactiviteit hangt niet alleen samen met persoonlijke en sociaal-culturele factoren, maar ook met omgevingsfactoren zoals de aanwezigheid van sportfaciliteiten en speelgelegenheden in de nabije omgeving.

Spelen moet de komende jaren nog meer een bijdrage leveren aan de evenwichtige ontwikkeling van jeugdigen door samen met de direct betrokkenen te werken aan een planmatige inventarisatie en beoordeling van de speelruimte in de woonomgeving en op basis van geconstateerde tekorten aanvullende voorzieningen te realiseren en beheren. De koppeling met het sportbeleid en het gezondheidsbeleid wordt steeds belangrijker: bewegen in de openbare ruimte.

Momenteel wordt gewerkt aan een leidraad voor de inrichting van openbare ruimte in bestemmingsplannen (3% van de openbare ruimte aanwenden voor speelruimte).

Participatie

Tijdens de WMO dagen bleek ook dat jongeren uitdrukkelijk actief deel willen nemen aan de samenleving. Dit willen zij onder meer doen door vrijwilligerswerk te verrichten en door mee te praten over plannen die hen mede aangaan. De bestaande vrijwilligersorganisaties en inspraakorganen richten zich vooral op volwassenen en spreken jongeren onvoldoende aan.

Participeren kan op verschillende manieren. De wens van jongeren om te kunnen meepraten en beslissen over zaken die hen aangaan sluit goed aan bij de reeds in gang gezette ontwikkelingen in Smallingerland. Middels het project digitaal trapveld (zie ook bij tiener- en jongerenwerk, uitvoering geschiedt door MOS) wordt geprobeerd digitaal een platform te creëren voor jongeren, ze te bereiken en participatie in brede zin te bevorderen.

De aan de WMO dagen deelnemende scholen voor voortgezet onderwijs/beroepsonderwijs deelden mee dat zij vanaf 2008 vele jongeren 'in de aanbieding' hebben voor het uitvoeren van maatschappelijke stages. Door dit aanbod aan jongeren te koppelen aan de toenemende vraag naar vrijwilligerswerk kan worden voorzien in de behoefte van jongeren om maatschappelijk actief te zijn. Ook heeft de gemeente zichzelf aangemeld als organisatie waar een aantal jongeren zijn/haar maatschappelijke stage zou kunnen vervullen.

De Vrijwilligerscentrale (VC, onderdeel van MOS) is momenteel bezig met het opzetten van een model voor het organiseren van maatschappelijke stages in Smallingerland. Wij willen toegroeien naar de situatie dat de VC een bemiddelende rol speelt tussen vragers en aanbieders van maatschappelijke stages, en daarnaast nog een actieve rol speelt richting die organisaties waar een jongere zijn/haar maatschappelijke stage zou kunnen vervullen (aanbieders). In 2008 dient het plan van aanpak "maatschappelijke stages" vorm te krijgen

De gemeente is tevens bezig met het oprichten van een jongerenraad. De functie en positie van de jongerenraad moet nog nader worden uitgewerkt. De intentie bestaat om ook jongeren uit de jongerenraad een plek te geven in het WMO-platform. Op dit moment is men vanuit MOS bezig met de initiatiefnemers om de jongerenraad goed op poten te zetten. De bedoeling is dat eind 2008 de jongerenraad operationeel is. Aandachtspunt is de rol die de raad gaat krijgen in het besluitvormingsproces en uitvoering van besluiten.

Z O R G

Elektronisch Kind Dossier (EKD)

Gemeenten zijn bestuurlijk verantwoordelijk voor de invoering van een digitaal JGZ pakket bij de JGZ-instellingen (GGD'en en (thuis)zorginstellingen). Het is de verantwoordelijkheid van de lokale/regionale partijen om onder regie van de gemeenten tot een plan te komen gericht op het werken met een digitaal JGZ dossier. Daarbij zijn van belang zaken als de modernisering van de automatisering, training van de medewerkers, de aanschaf van een pakket dat voldoet aan in elk geval de landelijk gestelde eisen om uitwisseling mogelijk te maken. De minister is voornemens het gebruik van een digitaal dossier in de JGZ wettelijk verplicht te stellen per 1-1-2009 in het kader van de wet PG¹⁹ die de WCPV²⁰ gaat vervangen.

Digitalisering van de JGZ is hard nodig om het kind (en zijn ouders/verzorgers) beter te helpen. Het is essentieel voor het welslagen van de ambities op het gebied van het jeugdbeleid en de goede werking van de CJG's. De gemeente Smallingerland heeft middelen beschikbaar gesteld voor de invoering. De Thuiszorg en de GGD zijn verantwoordelijk voor aanschaf van een pakket en de verdere invoering.

Opvoeding&Ondersteuning (O&O)

Triple P

Triple P kan een belangrijke bijdrage leveren aan het totstandbrengen van een geïntegreerd aanbod aan opvoedingsondersteuning (lokaal). Door het gezamenlijk volgen van de scholing leren de toekomstige medewerkers van het CJG (waar de methodiek een plek krijgt) elkaar en elkaar werkwijze beter kennen. De inzet is dan ook gericht op een brede lokale invoering met tenminste de kernpartners van het CJG: preventie/gezondheidsbevordering, JGZ, (school)maatschappelijk werk, JiF, en in Smallingerland ook het peuterspeelzaalwerk en zo mogelijk de kinderopvang. Smallingerland heeft zich aangemeld als "koploper"gemeente, de invoering provinciaal wordt getrokken door de GGD. Ook de provincie staat positief tegenover deze ontwikkeling.

Gezondheid

Onze gemeente wil een gezonde leefstijl bij de bevolking stimuleren. Leefstijl draagt in belangrijke mate bij aan de (on)gezondheid van de bevolking. De gezondheid van de burgers is van belang voor een vitale gemeente. Gezondheid draagt immers bij aan productie, participatie, minder schooluitval en welvaart. Ook doen gezonde burgers minder beroep op de gezondheidszorg en op de zorg in het kader van de WMO. Ook geestelijke gezondheid is hierbij een aandachtspunt. Het stimuleren van een gezonde leefstijl heeft het meeste effect als bij de jeugd begonnen wordt.

In het Masterplan Gezond Leven Fryslân²¹ worden de volgende thema's speerpunt van beleid gemaakt. Per thema wordt een aanpak voorgesteld. Het onderwijs (als setting) vervult een belangrijke intermediaire functie in de aanpak van de thema's.

¹⁹ Publieke Gezondheid,

²⁰ Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid

²¹ Provinciale nota, 2008

	Thema's masterplan	Voorgestelde aanpak
1	opvoedingsondersteuning	Invoeren methodiek Triple P (provinciale aanpak => lokale implementatie binnen de jeugdketen)
2	Weerbaarheid	Via het onderwijs (schoolgezondheidsbeleid)
3	Alcohol	Integrale (boven) lokale aanpak alcohol (zie hieronder) + aanpak via het onderwijs (schoolgezondheidsbeleid)
4	Roken	Provinciale aanpak + anticiperen op nieuwe wetgeving
5	seksuele gezondheid	Via het onderwijs (schoolgezondheidsbeleid)
6	gezonde voeding en bewegen in relatie tot voorkomen overgewicht (tegengaan diabetes)	- Via het onderwijs - Via het gemeentelijk sport- en speelbeleid (openbare ruimte) - Via het verkeersbeleid

De onderlinge samenhang van een aantal thema's is groot: opvoeding/weerbaarheid + omgaan met groepsdruk (alcohol, seks). Deze thema vragen, naast het thema 6, een sterke lokale regie. De thema's opvoedingsondersteuning en weerbaarheid hebben een relatie met de ontwikkeling van een centrum voor jeugd en gezin (CJG).

Centrum voor jeugd en gezin (CJG)

De invoering van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) in gemeenten staat hoog op de agenda van de rijksoverheid. De gemeente Smallingerland is al heel ver met deze ontwikkeling. In het kader van Jong in Fryslân (JiF) zijn er met de ketenpartners Jeugd convenanten afgesloten over de Ketenaanpak 0-25 jarigen. Op dit moment wordt onderzocht hoe het huidige Jeugdloket kan doorontwikkelen naar een of meerdere fysieke Centra voor Jeugd en Gezin (CJG).

Het CJG is primair gericht op preventie voor alle jeugdigen. Laagdrempeligheid staat daarbij voorop. Specifieke aandacht is nodig voor kwetsbare gezinnen/kinderen zoals gezinnen die moeilijk bereikbaar zijn om welke reden dan ook. Het Centrum voor Jeugd en Gezin kan bijdragen aan nog meer samenhang en snellere, passende zorg voor elk kind die dat nodig heeft.

Ten behoeve van een goede aansluiting tussen de strafrechtelijke aanpak van jongeren en de achterliggende gezinsproblematiek moet er vanuit het CJG worden samengewerkt met het zgn. Veiligheidshuis. In het Veiligheidshuis werken instanties als het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, politie, reclassering, bureau jeugdzorg en de leerplichtambtenaar samen om er voor te zorgen dat jongeren die zich hebben misdragen niet in herhaling vallen.

Verwijsindex

De Verwijsindex risicjongeren is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Jeugd en Gezin, in samenwerking met een aantal expertgemeenten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Uit rapporten van onder andere Operatie JONG bleek dat vaak meerdere hulpverlenende instanties zich tegelijkertijd met jongeren bezighouden, maar dat zij nog te weinig informatie met elkaar delen en onvoldoende samenwerken. Dit komt doordat zij in verschillende disciplines of gemeenten actief zijn en vaak niet van elkaar weten dat zij met dezelfde jongere te maken hebben. De Verwijsindex wil dit voorkomen door risicosignalen van hulpverleners over jongeren, uit heel Nederland, bij elkaar te brengen. Zo kunnen hulpverleners eenvoudig en in een vroegtijdig stadium contact met elkaar opnemen voor betere hulp aan de jongere.

De Verwijsindex Risicjongeren (VIR) moet ervoor zorgen dat de informatie-uitwisseling en samenwerking tussen instanties verbetert. Van beroepskrachten (in jeugdgezondheidszorg, onderwijs, jeugdzorg, veiligheid, werk en inkomen) wordt verwacht dat zij een melding doen als zij bij een jeugdige problemen vaststellen die een risico vormen voor diens ontwikkeling. De afweging om wel of niet te melden dient bij voorkeur gebaseerd te zijn op kwalitatief goede meldcodes, richtlijnen en protocollen.

Binnen gemeenten dienen duidelijke, sluitende afspraken gemaakt te worden over wie de zorgcoördinatie voert over de hulpverlening. De gemeente ziet erop toe dat er daadwerkelijk actie wordt ondernomen.

UITVAL

RMC

Missie van de regio de Friese Wouden waar Smallingerland deel vanuit maakt is dat iedere jongere in regio de Friese Wouden een startkwalificatie op zak heeft. Wanneer het behalen van een startkwalificatie niet tot de mogelijkheden behoort wordt een passend traject met bijvoorbeeld een hulpverleningscomponent of begeleiding richting de arbeidsmarkt, met een opleidingscomponent geregeld. Elk jaar verlaten veel jongeren het onderwijs zonder dat ze voldoende zijn toegerust om blijvend en zinvol deel te nemen aan het maatschappelijke verkeer.

Het is noodzakelijk dat partijen die bij de aanpak van deze problematiek betrokken zijn, hecht samenwerken, en dat de voorzieningen die voor deze groep jongeren ingezet kunnen worden, goed op elkaar worden afgestemd. Om dit te stimuleren, heeft de rijksoverheid de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) ingesteld. Het RMC wordt gedragen door samenwerkende gemeentebesturen, in regionaal verband.

RMC regio de Friese Wouden vormt sinds 1996 een dergelijk regionaal samenwerkingsverband. Met de toevoeging van Skarsterlân in 2008 bestaat het huidige samenwerkingsverband uit de gemeenten Achtkarspelen, Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Skarsterlân, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar, zonder een startkwalificatie. De overheid vindt dat alleen een diploma havo, vwo of mbo (niveau twee tot en met vier) voldoende basis is om blijvend zelfstandig in de samenleving te kunnen participeren.

Jongeren, ouders, de afdeling Sociale Zaken, het CWI, Reïntegratiebedrijven, het jongerenwerk, het Jeugdloket Smallingerland *mogen* een voortijdig schoolverlater melden aan de RMC-functie. Onderwijsinstellingen *moeten* jongeren die van school gaan of langer dan een maand zonder geldige reden niet verschijnen op school melden bij de RMC-functie.

De RMC-functie in de Friese Wouden heeft een concrete doelstelling: het aantal Voortijdig Schoolverlaters verminderen tot 388 in 2010.

Om deze doelstelling te bereiken, is het volgende noodzakelijk:

- Samenwerking tussen alle bij de doelgroep betrokken partijen.
- Een regiogerichte oplossing voor het signaleren, organiseren en coördineren van melding, registratie en doorverwijzing van verzuim en voortijdig schoolverlaten.
- Afstemming van inspanningen van diverse instanties betrokken bij teruggeleiding (school), doorgeleiding (alternatief traject) of toeleiding (specifieke hulpverlening).

De VSV'ers worden door een leerplichtambtenaar begeleid wanneer ze leerplichtig zijn en door de RMC)trajectbegeleider wanneer jongeren niet meer vallen onder de leerplichtwet. Er staat een groot aantal instrumenten en trajecten ter beschikking van deze consulenten.

Vanuit het RMC de Friese Wouden zijn al vele initiatieven gestart en ook vele acties/projecten afgerond en geïmplementeerd. (zie website: www.rmcdiefriesehouden.nl)

Veiligheid

Vanuit het preventief jeugdbeleid en het integraal veiligheidsbeleid besteedt de gemeente Smallingerland al jaren veel aandacht aan het thema "Jeugd en Veiligheid".

Centrale begrippen bij het tegengaan van jeugdcriminaliteit en -overlast zijn het versterken van 'gezond' en positief gedrag en binding met de samenleving. Daarnaast is het belangrijk dat er grenzen worden gesteld als dat moet en dat sociaal maatschappelijke uitval wordt voorkomen. Accenten en speerpunten waar de gemeente en partners aan werken vanuit o.a. het integraal veiligheidsbeleid en het jeugdbeleid:

- adequate basisvoorzieningen, jongerenparticipatie en fysieke en sociale 'ruimte voor jeugd' in buurten, wijken en dorpen;
- aanpak JOS (netwerkoverleg Jongeren Op Straat): maandelijks overleg van gemeente, politie, SVS, jongerenwerk en verslavingszorg.
- veilige scholen: met het voortgezet onderwijs en het MBO wordt gewerkt aan veiligheidsplannen per schoollocatie, verbetering van toezicht en van het schoolklimaat in en rond de scholen. Daarnaast verzorgen Halt en de politie elk jaarlijks 55 lessen in de

- onderbouw over de Halt-aanpak en jeugdcriminaliteit. De politie heeft vaste contactpersonen aangewezen voor het voortgezet onderwijs die ook participeren in de zorgteams. Jaarlijks doen gemiddeld zes basisscholen mee aan het anti-vandalisme project De Buurt Ons Huis;
- gerichte aanpak en plannen politie en justitie zoals Halt, versterking jeugdtaken politie, aanpak 12 minners, verkorting doorlooptijden, casusoverleg jeugd, herstelrecht en veiligheidshuis met o.a. aanpak (jeugdige) veelplegers.

Convenant veilige school

Actiepunten zijn onder andere het regelmatig monitoren van het veiligheidsgevoel op de scholen, organisatie van toezicht in en rond de scholen, het onderling uitwisselen van ervaringen met programma's gericht op "omgaan met elkaar", "weerbaarheid" en "leefstijl". Ook wordt op een VMBOlocatie gestart met een proef "mediation voor en door leerlingen". Hierbij worden leerlingen getraind om op te treden als bemiddelaar wanneer er conflicten tussen leerlingen op school ontstaan.

Nazorg jongeren na verblijf in justitiële jeugdinrichting (JJI)

Het landelijk verantwoordelijkheidskader nazorg jeugd dat is opgesteld in het kader van het Programma Jeugd Terecht en Operatie Jong is bedoeld om te voorzien in de behoefte aan een nadere afbakening van begrippen en verantwoordelijkheden in de uitvoering van de nazorg en om de rol van de gemeente te verduidelijken. Bestaande landelijke convenanten en protocollen op het gebied van nazorg zijn hierin geïntegreerd. Dit landelijk kader, dat in 2008 in elke regio moet worden geïmplementeerd, vormt dan één van de uitgangspunten voor het onderhavige convenant. Het andere uitgangspunt wordt gevormd door het landelijk vastgestelde visiedocument "een visie op de justitiële jeugdinrichting in het strafrechtelijke traject." In dit visiedocument wordt het verblijf in een JJI aangemerkt als een fase in een breder traject en dit verblijf moet aansluiten bij zowel het voor- als natraject van de individuele jongere. De trajectbenadering krijgt inhoud door het instellen van een trajectberaad dat als taak heeft een trajectplan op te stellen met behulp van alle beschikbare informatie over jongeren die in een JJI worden geplaatst.

Trajectbenadering: Het verblijf van de jongere in een justitiële jeugdinrichting betreft een fase binnen een langer lopend traject. Zowel in het voor- als natraject moet er sprake zijn van een sluitende aanpak ten aanzien van de jongere. De interventies van de JJI moeten aansluiten bij de interventies die (mogelijk al) door andere instellingen in het voortraject zijn toegepast en de nazorg voor de jongere moet aansluiten op het verblijf in de JJI. De trajectbenadering wordt ingevuld door het instellen van een trajectberaad.

Nazorg: begeleiding van jongeren in aansluiting op de tenuitvoerlegging van jeugddetentie c.q. PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen); de nazorg omvat alle activiteiten die gericht zijn op de reïntegratie van de jongeren in de samenleving. De belangrijkste aandachtsvelden in de begeleiding zijn: werk/school/inkomen, gezinssituatie, onderdak, vrijetijdsbesteding en zorg. In de uitvoering werken de justitieorganisaties nauw samen met gemeentelijke diensten en zorgaanbieders.

In Friesland is een start gemaakt met het bieden van nazorg aan jongeren die een vrijheidsbenemende straf of maatregel, i.c. kortdurende jeugddetentie, langdurige jeugddetentie of een plaatsing in een justitiële jeugdinrichting (JJI) ondergaan. Het initiatief in Friesland voor het bieden van nazorg is afkomstig van RMC de Friese Wouden, Bureau Jeugdzorg/Jeugdreclassering en Het Poortje. In later stadium is de Raad voor de Kinderbescherming bij dit overleg betrokken. Door het grote aantal partijen dat bij nazorg betrokken is, blijkt het in de praktijk niet eenvoudig te zijn om te komen tot een sluitende aanpak. Afgesproken is dat er een convenant wordt opgesteld met alle ketenpartners waarin de inzet van betrokken organisaties wordt beschreven en gewaarborgd.

In dit convenant worden zowel het landelijk kader (zie bijlage B) als het visiedocument op provinciaal niveau nader uitgewerkt voor de provincie Friesland. Er is een trajectberaad in het leven te roepen om uitvoering te geven aan beide documenten. Door middel van samenwerkingsafspraken willen de betrokken organisaties een sluitende aanpak creëren ten aanzien van jongeren die in detentie geraken en die na of tijdens een vrijheidsbenemende straf of maatregel, worden voorbereid op hun terugkeer in de maatschappij.

De betrokken organisaties zullen hun primaire processen zodanig (laten) uitvoeren dat de afgesproken stappen goed op elkaar aansluiten zonder onnodige overlap en zonder dat er hiaten vallen. Hierdoor wordt tijdverlies voorkomen. De organisaties zullen elkaar op de afgesproken wijze op de hoogte stellen van (het resultaat van) de gezette stappen.

Bijlage B: Rol gemeente: wens en grens

Waar begint en eindigt de rol van de lokale overheid? Landelijke trend is die van een terugtrekkende overheid. De WMO is hier een goed voorbeeld van; burgers moeten meer voor elkaar gaan doen (civil society) en er blijft een vangnet voor die mensen die niet zelf in hun basisbehoeften kunnen voorzien en die ook geen netwerk hebben om op terug te vallen. Voor de gemeente kan haar rol dus duidelijk zijn: de gemeente geeft invulling aan haar wettelijke taken en dat is dat. Smallingerland heeft echter in de uitvoering van haar jeugdbeleid al (al dan niet impliciet) keuzes gemaakt die zorgen voor een verdergaande rol. Op het gebied van het jeugdbeleid blijft er tenslotte ruimte voor een eigen invulling. Voorbeelden hiervan zijn: de ketenaanpak 0-25 jaar, Actieplan alcohol en jeugd, Veiligheidsbeleid/JOS (proactieve aanpak)

Vanuit een aantal deelterreinen is aangegeven dat de bevoegdheden van de gemeente soms niet ver genoeg gaan. (signaal vanuit Jeugdloket en RMC: behoefte aan doorzettingsmacht richting organisaties en "burgers" in kwestie).

Landelijke discussie doorzettingsmacht

Doorzettingsmacht wil zeggen dat er 1 partij is, die in het belang van het kind bij crisisgevallen een oplossing kan afdwingen. De gemeente is hiervoor de meest geschikte partij (volgens het ministerie voor Jeugd en Gezin). Wat er moet gebeuren kan per geval verschillen en varieert van de noodzaak tot verhuizing tot het zo snel mogelijk plaatsen van een kind in weerwil van wachtlijsten etc. Tot op heden is deze doorzettingsmacht nog op geen enkel niveau geregeld, maar wordt wel gemist. Het kan in de huidige constructie nog steeds zo zijn dat hulpverleners en betrokken partijen naar elkaar (ver)wijzen, zonder resultaat voor het kind of het gezin.

Volgens de minister van Jeugd en Gezin moet de gemeente meer ruimte krijgen om vanuit het publieke belang doorzettingsmacht te hebben richting instellingen. Ook heeft hij geopperd dat misschien de burgemeester mogelijkheden moet krijgen om lichte vormen van opvoed- en opgroeiondersteuning op te leggen.

Het ministerie is deze plannen aan het uitwerken. Door deze aanpak zal de positie van de gemeente aanzienlijk worden versterkt. De gemeente Smallingerland voelt op onderdelen de behoefte aan deze extra bevoegdheden. Waarom voelen wij dat? In (gelukkig) uitzonderlijke gevallen kan de gemeente niet de laatste stap nemen die op dat moment nodig wordt geacht, en dat is in de meeste gevallen de "voet tussen de deur" (of zorgen dat die er komt).

Natuurlijk zien wij ook het spanningsveld rond dit thema. Invoering van doorzettingsmacht kan de illusie met zich mee brengen dat we daarmee alle risico's hebben afgedekt en er nu niets meer kan gebeuren; geen kind valt meer tussen wal en schip. Dat is helaas een onmogelijke opgave. Bovendien bestaat het risico dat (te) zware middelen worden ingezet waar het (achteraf) niet had gemoeten. Op dit moment is de trend in de samenleving van dien aard dat we dat lijken te accepteren. En de gemeente functioneert in dat krachtenveld, gaat hierin mee en wordt beïnvloed door deze ontwikkeling in de samenleving. Blijft wel de uitdaging om hier verstandig mee om te gaan. Gezien de landelijke discussie is het verstandig de ontwikkelingen af te wachten.

Een belangrijke randvoorwaarde bij dit uitoefenen van doorzettingsmacht is de personele invulling. In acute gevallen moeten de benodigde acties snel worden genomen, dit kan natuurlijk alleen als hier ruimte voor is. Het mogelijk maken aan sich van deze bevoegdheid is dus niet voldoende.

Bijlage C: (Wettelijke) kaders

Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Met de invoering van de WMO is een nieuw wettelijk kader ontstaan waar zorg- en welzijnsactiviteiten op gemeentelijk gebied, inclusief de jeugdvoorzieningen, onder vallen. De WMO vervangt de Welzijnswet. Onder de Welzijnswet vielen ook voorzieningen voor algemeen en preventief jeugdbeleid en voor bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering. De Welzijnswet bepaalde dát de gemeente hiervoor verantwoordelijk is, maar schrijft niet voor welke producten of functies zij daarvoor in moet zetten. De Welzijnswet liet daarmee heel veel ruimte aan gemeenten bij het invullen van hun verantwoordelijkheid. In de WMO zijn de taken en verantwoordelijkheden nauwkeuriger omschreven.

Kern van de WMO is dat de gemeente verantwoordelijk wordt voor het realiseren van een samenhangend geheel van netwerken en voorzieningen die de individuele burger in staat stelt zelfstandig te participeren in de samenleving. Burgers zijn hiervoor in eerste instantie zelf verantwoordelijk. De gemeente zorgt in aansluiting op deze verantwoordelijkheid voor een aansluitend aanbod van voorzieningen waarmee burgers ook blijvend kunnen participeren in de samenleving. Participatie in de WMO kan het best omschreven worden met de termen "meepraten en meedoen". Een belangrijke uitdaging van de WMO is de noodzaak van een fundamentele omslag in denken te doen plaatsvinden rond de rolverdeling van overheid, burger en uitvoeringinstellingen op het gebied van welzijn, wonen en zorg. De WMO heeft in brede zin betekenis voor het lokale jeugdbeleid, omdat de algemene uitgangspunten ook van toepassing zijn op jeugdbeleid. Deze algemene uitgangspunten zijn in grote lijnen:

- Het voorkomen van een beroep op maatschappelijke ondersteuning en het maximaal ondersteunen van kwetsbare mensen die hierop zijn aangewezen;
- Versterken van eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden, niet alleen van het individu, maar ook van zijn/haar omgeving (sociale samenhang, creëren van een 'civil society').

Prestatieveld 2 van de WMO betreft de 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden'. Uit nadere toelichtingen blijkt dat ook de ondersteuning van algemene jeugdactiviteiten hier onder kan vallen, voorzover deze al niet onder prestatieveld 1 (bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid) vallen.

Over de precieze invulling en uitvoering van de WMO als het gaat om de relatie jeugdbeleid en WMO is nog veel onduidelijk. Kijkend naar de wijze waarop Smalingerland momenteel jeugdbeleid vorm geeft, geeft de WMO geen reden tot ingrijpende koerswijzigingen. De uitgangspunten van de WMO komen overeen met de visie op jeugdbeleid. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het WMO beleidsplan, vastgesteld door de raad op 1 april 2008.

Wet op de Jeugdzorg

De Wet op de Jeugdzorg is in 2005 in werking getreden. Deze wet richt zich vooral op de inrichting van de (geïndiceerde) jeugdzorg. De (geïndiceerde) jeugdzorg betreft de zorg aan ouders en kinderen met ernstige opgroei- en opvoedproblemen, die niet opgelost kunnen worden door lokale voorzieningen zoals onderwijs, jeugdgezondheidszorg of maatschappelijk werk.

Hoewel de provincies verantwoordelijk zijn voor de geïndiceerde jeugdzorg, heeft de Wet op de Jeugdzorg ook invloed op het gemeentelijk beleid en wel om twee hoofdredenen:

1. In de wet zijn aanwijzingen opgenomen ten aanzien van de aansluiting van (gemeentelijk) jeugdbeleid op de jeugdzorg. Deze aansluiting is van wezenlijk belang voor de kracht van de gehele jeugdzorgketen;
2. In de wet zijn aanwijzingen opgenomen ten aanzien van het takenpakket dat voor rekening van de gemeente komt.

Naar aanleiding van het opstellen van deze wet is getracht een functionele indeling te maken van de taken op het gebied van preventief jeugdbeleid en jeugdzorg. Het model beschrijft welke functies het lokale jeugdbeleid in relatie tot de jeugdzorg minimaal moet vervullen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de invulling van de volgende vijf functies:

1. Informatie en advies;
2. Signalering;
3. Toegang tot het (gemeentelijk) hulpaanbod, beoordelen en toeleiden;
4. Pedagogische hulp (advisering en lichte hulpverlening);
5. Coördinatie van zorg op lokaal niveau.

De invulling van de vijf gemeentelijke functies is eveneens opgenomen in prestatieveld 2 van de eerder beschreven Wmo. Gemeenten zullen ten aanzien van deze vijf functies voorzieningen moeten creëren of in stand houden. Welke voorzieningen dat precies zijn, is afhankelijk van de lokale situatie.

Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV)

Op basis van deze Wet hebben gemeenten de regie over de uitvoering van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg. De jeugdgezondheidszorg is bedoeld voor alle kinderen van 0 tot 19 jaar. In Smallingerland wordt dit pakket uitgevoerd door de thuiszorgorganisatie de Friese Wouden (0 tot 4 jaar) en de Hulpverleningsdienst (GGD) (4 tot 19 jaar). De WCPV schrijft gedetailleerd voor welke concrete producten gemeenten aan moeten bieden. Er wordt in het basistakenpakket onderscheid gemaakt tussen uniforme producten (voor alle jeugdigen en overal in het land op dezelfde manier) en maatwerkproducten (afgestemd op specifieke behoeften en doelgroepen). Voor het maatwerkdeel heeft de gemeente nog enigszins beleidsvrijheid, voor het uniforme deel eigenlijk niet.

Leerplichtwet

Kinderen die in Nederland wonen of hier langere tijd verblijven, zijn op grond van de Leerplichtwet verplicht naar school te gaan. Een kind mag naar school als het vier jaar is. Een kind *moet* naar school op de eerste dag van de nieuwe maand na zijn of haar vijfde verjaardag. De volledige leerplicht duurt tot en met het schooljaar waarin de jongere zestien wordt (een schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli). Daarna geldt tot het 18e jaar de 'kwalificatieplicht'. (Sinds 1 augustus 2007). De kwalificatieplicht geldt voor jongeren die nog geen 18 jaar zijn en nog geen startkwalificatie hebben behaald. Onder een startkwalificatie valt een havo, vwo of een mbo-2 diploma.

De kwalificatieplicht betekent niet dat leerlingen echt vijf dagen per week naar school moeten. Ze kunnen ook kiezen voor combinaties van leren en werken zoals de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo.

De Leerplichtwet bepaalt dat de gemeenten toezicht houden op de leerplicht. De leerplichtambtenaar controleert of iedereen die leerplichtig is ook daadwerkelijk staat ingeschreven bij een school. De leerplichtambtenaar gaat na wat de reden is om vaak van school weg te blijven.

Wanneer leerlingen meer dan drie dagen aaneengesloten en zonder toestemming van school wegblijven, dient de school dit te melden bij het RMC. Zij kunnen dan een uitnodiging of een bezoek van de leerplichtambtenaar krijgen. Afhankelijk van de achtergronden van het verzuim kan er vanuit Leerplicht bemiddeld worden. Hulpverlening kan ingeschakeld worden en ook het opmaken van een proces-verbaal behoort tot een van de mogelijkheden. Met een lik-op-stukbeleid, directe doorverwijzingen en adequate (soms alternatieve) taak –en leerstraffen spant leerplicht zich in voor alle leerplichtige leerlingen.

Verzuimpreventie is een andere belangrijke taak voor de leerplicht. De leerplichtconsulenten maken daarom deel uit van de zorgteams op de scholen. Daarnaast organiseert Leerplicht voorlichting voor het primair en voortgezet onderwijs over dit onderwerp en wordt er samen met andere partners vernieuwende benaderingen geïntroduceerd om schooluitval - waar mogelijk – te voorkomen. (bijvoorbeeld het spreekuurproject op het Voortgezet Onderwijs).

Wet kinderopvang

De Wet kinderopvang is op 1 januari 2005 in werking getreden. De wet geeft ouders meer mogelijkheden om arbeid en zorg te combineren. De wet regelt de kwaliteit en het toezicht daarop en de financiering van de kinderopvang.

Kinderopvang werd hiermee een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders, overheid en werkgevers. Het Ministerie van OCW is verantwoordelijk voor het kinderopvangbeleid. De overheid regelt sinds 2007 de werkgeversbijdrage voor kinderopvang. Ouders kunnen een kinderopvangtoeslag ontvangen. Het gaat om werkende ouders en ouders die een studie of traject volgen om aan het werk te gaan en die gebruik maken van geregistreerde kinderopvang.

Met ingang van het schooljaar 2007-2008 zijn basisscholen verplicht om de aansluiting met de buitenschoolse opvang te organiseren als ouders daar om vragen.

Ongeveer 24% van de kinderen in de leeftijd 0-4 jaar maakt gebruik van formele kinderopvang. Ongeveer 8% van de kinderen in de (basis)schoolgaande leeftijd maakt gebruik van buitenschoolse

opvang. Er zijn in Nederland ongeveer 1.800 kinderopvangorganisaties met in totaal circa 5.000 opvanglocaties.

De kwaliteit van de kinderopvang is een zaak van de overheid, aanbieders van kinderopvang en ouders, die gebruik maken van kinderopvang. Volgens de Wet kinderopvang zijn ondernemers in de kinderopvang verplicht 'verantwoorde kinderopvang' aan te bieden. Dit is kinderopvang die bijdraagt aan een goede ontwikkeling van een kind in een veilige en gezonde omgeving.

Het kwaliteitsbeleid is vastgelegd in de 'Beleidsregels kwaliteit kinderopvang' als onderdeel van de Wet kinderopvang. Deze beleidsregels zijn gebaseerd op het convenant 'Verantwoorde kinderopvang: verdere stappen naar de toekomst'. Dit convenant hebben de aanbieders en de afnemers in de kinderopvang samen opgesteld. Eind 2006 heeft de branche de inhoud van het Convenant geëvalueerd en op onderdelen aangepast.

De gemeente is verantwoordelijk voor toezicht op de kwaliteit van de opvang. De GGD voert regelmatig inspecties uit. Het Rijk is verantwoordelijk voor het landelijke toezicht hierop. Sinds de Wet kinderopvang is alle formele opvang verplicht zich bij de gemeente te melden. De GGD registreert en controleert de opvang. Daarmee bestrijdt de GGD illegale opvang en pakt kindercentra die tekort schieten aan.

Onderwijsachterstandenbeleid en lokale educatieve agenda

Vanaf 1 augustus 2006 is er een nieuwe Wet Onderwijsachterstandenbeleid (wet OAB). Waar voorheen gemeenten verantwoordelijk waren voor het onderwijsachterstandenbeleid en schoolbegeleiding is dit nu voor het grootste deel een verantwoordelijkheid van de scholen zelf geworden. Zij ontvangen daarvoor rechtstreeks budget van het rijk.

De gemeente blijft wel verantwoordelijk (inclusief budget) voor de VVE –programma's in de peuterspeelzalen en voor de schakelklassen in het basisonderwijs. Daarnaast stelt de gemeente voor een aantal activiteiten geld uit eigen middelen beschikbaar. Scholen zijn verantwoordelijk voor het vroegschoolse deel van het VVE programma.

Van gemeenten en scholen wordt verwacht dat ze vaststellen welke thema's en activiteiten ze tot hun gezamenlijke verantwoordelijkheid rekenen. Dit kan volgens het model van de Lokale Educatieve Agenda. Daarin wordt de vraag beantwoord

1. voor welke onderwerpen ligt de eindverantwoordelijkheid bij scholen
2. voor welke onderwerpen ligt de eindverantwoordelijkheid bij scholen en gemeenten
3. voor welke onderwerpen ligt de eindverantwoordelijkheid bij gemeenten.

Met name in categorie 2 staan de onderwerpen die in het kader van (preventief) jeugdbeleid van groot belang zijn, zoals Brede School, VVE, vroegsignalering, schoolmaatschappelijk werk, zorgadviesteams, zorg in en om de school, veilige school. Ook onderwerpen uit de gemeentelijk functies voor het jeugdbeleid kunnen hierin worden opgenomen.

Wet Werk en Bijstand

Iedere Nederlander moet zelf in zijn levensonderhoud voorzien. Lukt dat niet én zijn er geen andere voorzieningen, dan helpt de gemeente met het zoeken naar werk. Totdat men werk gevonden heeft, kan onder bepaalde voorwaarden een bijstandsuitkering worden verkregen. Dit staat in de Wet werk en bijstand (WWB). Gemeenten voeren deze wet uit.

Jongeren onder de 27 jaar kunnen geen beroep meer doen op de bijstand, maar moeten werken, leren of een combinatie hiervan. Gemeenten worden verplicht jongeren tot 27 jaar die niet werken of naar school gaan én die zich melden voor een voorziening (bijvoorbeeld een uitkering) een aanbod te doen. Dit kan een werkaanbod, een leeraanbod of een combinatie van beide zijn. Het aanbod wordt afgestemd op de situatie van deze jongeren. Als ze het aanbod niet accepteren dan krijgen zij ook geen uitkering van de gemeente. Jongeren zijn overigens niet verplicht zich te melden als ze geen werk of opleiding hebben.

Overige relevante ontwikkelingen

Operatie JONG

Operatie JONG is in januari 2004 gestart onder leiding van de commissaris voor jeugdbeleid Steven van Eijck om uitwerking te geven aan één van de uitgangspunten van het (toenmalige) kabinet: 'Kinderen en jongeren mogen niet langer tussen wal en schip terecht komen. Kinderen die buiten de

boot zijn gevallen moeten terug aan boord'. In 2006 heeft Van Eijck zijn sturingsadvies '**Koersen op het kind**' uitgebracht. De kernpunten van belang voor gemeenten, zijn:

- Kind centraal
- Sluitende signaleringsketen en afstemming van zorg
- Bundeling indicatiestellingen
- Lokale regie